

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Inserati: Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupijski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklici, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zenske ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravišтво „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knaflova ulica št. 5, pritlično. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

v Jugoslaviji:		V inozemstvu:	
celoletno naprej plačan	K 180—	celoletno	K 240—
polletno	90—	polletno	120—
3 mesečno	45—	3 mesečno	60—
1	15—		20—

"Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati. Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici. Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.

Rokopisov ne vrača.

Posamezna številka velja 1 krono. Poštnina plačana v gotovini.

Nekaj misli o raznarodovanju.

II.

V prvem delu svojega članka sem poskušal pokazati, da je prav politična nadvlada tista sila, ki najbolj raznaroduje. Po nekod gre tako raznarodovanje precej hitro, kajti vsaka država stremi za tem, da sebi tuje elemente kolikor mogoče kmalu asimilira; ima pa tudi vse pripomočke na razpolago. Pomisliti moramo, da so Nemci Alzacijo - Loreno v dobi pol stoletja skoraj popolnoma pomislili in da se je n. pr. naša severna jezikovna meja vsakega pol stoletja pomaknila približno za eno miljo (geogr. miljo = 7 km) proti jugu. Taki raznarodovalni sili zapade ob Jadranu v najboljšem slučaju še vedno par sto tisoč, če se pa izvede londonski pakt, 800.000 Jugoslovancev, zlasti če izgubimo še Reko z bližnjo okolico.

Enaki raznarodovalni sili, če mogoče tudi ne tako vehementni kakor ob Jadranu, pa so izpostavljeni tudi drugi Jugoslovenci, ki jim usoda ni bila tako mila, da bi se združili z Jugoslavijo ali Bolgarijo. Omenjam najprej one Srbe, ki jih je londonska konferenca po balkanski vojni prisodila Albaniji, in sicer v severno-vzhodnem delu Albanije zapadno od Djakovice, Prizrena in Debra. Bo jih do 50.000. No, od teh je vsaj upati, da se bodo pri končni določitvi alpskih mej združili z našo državo. To vsaj bi morali zahtevati Srbi s popolnim povdromom.

Največ Jugoslovencev pa zapade vplivu grške države. Že po balkanski vojni je Grška dobila vso južno Makedonijo, v kateri prevladuje slavjanski element. Ti Jugoslovenci prebivajo precej kompaktno celo južno od Kosturja in Vodene in se razprostirajo tja do izliva Vardara v Solunski zaliv. Ob tem zalivu segajo neposredno do morja od izliva Vardara do samega Soluna. Od tukaj naprej tvori jezikovno mejo lok Solun - Seres - Kavala, kar spada deloma že v Tracijo, katere en del so Srbi dobili tudi že po prvi balkanski vojni. Sedaj pa dobe še tudi vso ostalo tracijsko ozemlje, namreč južni del zapadne in večji del Vzhodne Tracije. Tu se nahaja cel kaos različnih narodnosti, namreč Bolgarov, Grkov in Turkov, vendar tudi tukaj prevladuje slavjanski element. Če pogledaš na kako novejši etnografski karto, (n. pr. Freytag - Fischer) vidiš, da je od črte Kavala - Drama tja do Črnega morja in Marmarskega

morja ter ob Egejskem morju znamenovan slavjanski element s temeljno barvo, na kateri se nahaja precejšno število večjih in manjših grških in osmanskih otokov, vendar pa Grki tukaj nikjer ne stanujejo kompaktno in tudi ne v premoči, kakor se jim je to pri pariški konferenci z ameriške strani upravičeno očitalo, izmed Turkov pa, ki stanujejo le ob Marmarskem morju nekoliko kompaktnejše, so pa premoči le po veri Turki, kakor na primer oni v Bosni in Hercegovini. Koliko je teh Jugoslovencev, ki stanujejo v onem delu Tracije, ki pripade Grški, je pa težko določiti, ker bodo si vedno naši, bolgarski in grški podatki bistveno nasprotovali. Aproximativno jih cenim na en milijon na ozemlju kakih 40.000 km².

Nadalje se nahaja precejšnje število Jugoslovencev - Bolgarov v Dobrudži. Le od Silistrije naprej se vleče ob Donavi opek romunski pas, ravnotako ob izlivih Donave. Ves ostali del Dobrudže je pretežno bolgarski z nekaterimi osmanskimi in romunskimi otoki. Tu živi na ozemlju kakih 15.000 km² približno en četrt milijona Bolgarov. Tudi v Besarabiji se nahaja precej velik bolgarski otok (nad 100.000 Bolgarov), ki pa je teritorialno ločen od ostalih Jugoslovencev in torej dalje ne more prihajati v poštev. Situacija je torej sledeča: Jugoslovenci živijo v kompaktnem teritoriju, ki meri nad 400 tisoč km² (Jugoslavija c. 250.000 km², Bolgarija c. 100.000 km² in zunaj teh dveh držav 60 do 70.000 km²). Njih skupno število znaša do 20 milijonov (v Jugoslaviji do 14 milijonov, v Bolgariji c. 4 milijone in zunaj teh dveh držav c. 2 milijona). Nekatere navedenih števil je sedaj seveda nimajo stalne vrednosti, ker še meje ponekod niso definitivno rešene.

Eden najmočnejših nagonov je prav tako, kakor pri posameznih individuih, tudi pri celih narodih ohranitev samega sebe. In da smo vsi Jugoslovenci po jeziku (po mongolski krvi smo kolikor toliko inficirani tudi ostali Jugoslovenci, ne samo Bolgari) en sam narod, ki se deli v več plemen, in torej tudi jezikovno v več večjih narečij, ki pa skoraj neopazno prehajajo drug v drugega — to spoznanje pridobiva čimdalje več tal in je tudi edina resnična formula, po kateri bi se dalo paralizirati diverzivne sile, ki so bile stoletja in stoletja najnevarnejše, včasih celo po-

gubonosni element v politiki raznih jugoslovenskih držav. Glavno sredstvo ohranitve narodne individualnosti je namreč vsekakor, da se narod združi v eno veliko, enotno kompaktno maso, ki ložje prenaša vse zunanje viharje nego pa razkoslani deli.

Taka politika, kakršno je uveljavljala Bolgarija baš v preteklem desetletju, bi se ne smela več ponavljati, ker je pogubonska za dotično državo samo, škodljiva pa tudi za celokupen jugoslovenski narod. Exempla docent: Kakor hipnotizirana, je Bolgarija strmela v Makedonijo, in kaj je bil facit? Izgubila ni samo Makedonijo, temveč še Tracijo povrh. Smer bolgarskih interesov bi vendar morala biti jugovzhodna v naravni smeri porečja Marice, ne pa onstran visokih gor, kjer zažeda ob ost srbskih interesov v smeri vardarskega porečja. Škoda pa, ki zadene Bolgarijo, zadene tudi ves jugoslovenski narod. Da se je Bolgarija po polomu namesta na Italijo naslonila na Jugoslavijo, bi se dal znaten del izgubljenega ozemlja rešiti. Sicer pa naj to zadostuje o tem žalostnem in kočljivem vprašanju.

Vsak narod se poskuša združiti v eno celotno maso, ker instinktivno čuti, da tako najlažje ugotovi svojemu notranjemu stremeljenju po ohranitvi ter se odtegne tujim raznarodovalnim vplivom. Da smo pa tudi vsi Jugoslovenci en narod, o tem ne dvomim niti najmanjše, kajti posamezna narečja prehajajo takorekoč neopazno drug v drugega, in razlike med posameznimi narečji so tako minimalne, da v primeru s splošno enakostjo docela izginejo. Ta narod je sedaj še zelo razkoslani: v dve večji enoti, ki tvorita vsaka zase narodno državo, in več manjših delov, ki so podvrženi raznarodovalnemu vplivu madžarske, avstrijske, italijanske, albanske, grške in romunske države. Neobhodno potrebno je torej, ako hočemo celokupnemu narodu obstoj zagotoviti: 1. da se obe narodni državi kolikor mogoče zblizata ali celo združita; 2. da vsaka posebej ali obe skupno skrbite za ostale dele naroda izven svojih mej ter poskušate, da paralizirate raznarodovalni vpliv tujih držav. Dokler pa politično zblizanje ni mogoče, bo treba skrbeti za kulturno zblizanje posameznih delov, majhnih in velikih. V to so poklicani v prvi vrsti narodni delavci. Sovražstvo gojiti tudi v bodočnosti, je škodljivo za celokupni narod prav tako, kakor za posamezne dele. Veliki svetovni dogodki lahko nenadoma pri-

nesejo velike spremembe seboj: glejmo torej vsi skupaj, da ne bomo zopet nepripravljeni.

Komur se pa zde ta stremjenja fantastična, naj pomisli, da se nam

pred vojno ni hotelo o sedanjih Jugoslovini niti prav sanjati, in vendar je sedanja močna, ujedinjena Jugoslavija — realno dejstvo. R.

„Odreči se moramo Rimu ...“

Po »Glasniku srbske pravoslavne cerkve« posnemamo: Evropski svet se deli na dve polovici, na dva sveta, na Vzhod in Zapad. To ni navadno zemljepisno obsežje, marveč stvarno obsežje, v katerem se javlja bistvena razlika vzgojnih načel, ki so postala močna sila v povestnici človeštva. Svet iztočni to je poglavitno pravoslavni — slavjanski svet, katerega predstavitelj je tudi danes po sami božji previdnosti v klub vsem notranjim zmedam in razporom mogočnega Rusija. K njej teže in nji se z neodoljivim hrepnenjem približujejo tudi druga slavjanska plemena tuje veroizpovedi, pri katerih se ni mogla globlje ukoreniniti latinščina. Pravoslavni slavjanski svet je velik svet zase, ki ima vse svoje in ima za to tudi svojo veliko in silno bodočnost, zaradi česar on tudi ni posebno povolji zapadu. To danes jasno uvidevajo vsi prosvetljenjši sinovi nepravoslavnih slavjanskih plemen, ki v resnici mislijo in računajo o svoji bodočnosti. Od iztočnega sveta se ne morejo odvrtniti Slavjani in naj so tudi katoliki. Naj se še tako trudijo in naj izvrše nezavestno karkoli. Zapad jih ne priznava za svoje vse dotle, dokler se ne odpovedo svoje slavjanske narodnosti. Ako 1-te pravoslavni Slavjani niso po volji, mu gotovo niso po volji niti Slavjani katoliki, ki se hočejo osamosvojiti in ki teže za osamosvojitvijo: oni niso sinovi, marveč pastorki Zapada; Rim jim ni mati kakor drugim katoličanom, marveč prava mačeha. Kakor so to potrdili in še potrjujejo tudi današnji dogodki.

In prav za to nas boli in pretresa našo bratsko dušo, da se danes smelo postavljajo v naši slavni kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so jo ujedinile krepke mišice poštenih in maščevalnih rok v strašnih, pravičnih in svetih vojnah in ki so jo posvetile najvzvišenejšim žrtvobe obžanje, ki jih je zahtevala smrt, in trde kosti, ki jih razkroja zemlja, v prvih dneh njenega splošnega duhovnega preporoda brez kakršnegakoli povoda s strani pravoslavne cerkve, pravi uslišenovci latinske cerkve, ki so, kakor se da iz vsega

sklepati, zastupili z latinščino svojo telo, kri in dušo ter so se brez vsakega prevdanka na svojem orlovskem taboru v Mariboru celo pod okriljem državnih velemož javno in svečano zaklinjali, da bodo nastopali kot prva borbena četa katoliške cerkve v politični borbi v svoji rodni svobodni domovini. Misleč človek, ki uvideva, kam to nezadržno vodi po nespremenljivim zgodovinskem zakonu, se mora nehoti vprašati: Ali je mogoče, da je njih latinščina izruvala iz srca slovanskega sveta, iz srca najbližjih bratov bratsko čustvo, da-li je bila v stanu, da jim izgrize in uniči njihovo slovansko bratsko dušo? Navajeni, da zremo tudi v zlu dobro, gledamo tudi v tem najnovšem čudnem dogodku v naši kraljevini vse najboljše. Naš modri narod pravi: »Ne pada bel sneg, da pomori svet, marveč da pokaže vsaka živalica svoj sled.« Tudi ta orlovski zlet, na katerega so prileteli Orli iz Češke, dokazuje, da je razen njih ogromna večina naših bratov očevala v latinščini svojo slovansko dušo, da jih ni objel latinski fanatizem, da se rimski katolicizem ni zrasel z njihovim narodnim bistvom in da med njimi živi v polni svežini predanje o prastari pravoslavni veri slovanskih apostolov Cirila in Metoda, ki se je ohranila pri ogromni večini Slavjanov, med temi tudi v Srbih.

Javna je istina, da se danes z neodoljivo silo živo buči narodna zavest samega katoliškega sveceništva v Hrvatski, Sloveniji, Dalmaciji in Češki, ki prirodno teži za popolno svobodo in samostanost svojega naroda, za svojo duhovno ujedinenje. Istočasno s tem pokretom našega katoliškega bratskega narodnega duhovništva in s težnjo za preporod in duhovno osvobodjenje izpod tujinstva, se od nekdaj javlja s krčevitim naporom katoliški pokret slovanskih »Orlov«, iz krčanja katerih se jasno čuje glas Rima z usodnim vprašanjem za sebe. **Biti ali ne biti?**

Stvar je čisto jasna. Vsakdo mora priznati, da se morajo Slavjani, ako žele ostati Slavjani, in ne samo ostati Slavjani, marveč tudi rešiti svojo slavjansko dušo iz verig du-

Fr. Ž:

O otiščancu in vremenski brigi.

Značaj navzočne razprave me vabi in priganja, da bi jo pričel s tehtnimi besedami o razsulu do mozga gnile stare države in dal duška veselju nad svežim demokratičnim vzduhom, ki oživljuje nam preveva novo domovino. Vaznost, pa tudi dalekosežnosti stvari, ki mi je pri srcu in na jeziku, bi bil tak pričetek vsekakor prikladen, tega se docela zavedam.

Ali ne morem prezirati, da se tehtne besede tako o razsulu kakor o demokratičnem vzduhu uporabljajo v tiskani naši javnosti vse prepogosto in da se žal uporabljajo celo na nepravem mestu.

Cital sem jih in sem pisatelju verjel in sem čutil ž njim vred gnev in sem čutil z njim vred radost, pa so mi potem povedali, da pisatelju ni bilo do gneva ob razsulu, niti do radosti nad preporodom, ampak mu je bilo za drugo stvar oziroma takorekoč za osebo.

Ni torej čuda, da so tehtne besede o razsulu take preteklosti na eni strani, o demokratičnem duhu iz si-

pin vznikle nam sedanjosti na drugi izgubile dober del svoje učinkovitosti, izgubile svoj prvotni vznešen pomen in bi bile skoro kos, da še dobi in plemeniti stvari oskrunijo čisti namen.

Zato se jim previdno rajši oganjam. Kajti je misel, ki jo kanim sprožiti, pomembna, lahko bi rekel in ne bi pretiraval, naravnost odločilna za bodočnost in usodo naše mlade države.

Po razsulu do mozga gnile ... Pa lahko povem stvar tudi brez uvoda.

Kratko in jedrnat: gre za vreme, za njegovo sistematično opazovanje, za hasnovito izkoriščanje vremena v prid vsestransko prizadetim potrebam tako v miru kakor v vojni.

Od priznane strani se je bila svojčas izrekla pikra sodba o vremenskih prerokih, ki so se kratkoma pozvani, da gredo žvižgat raskom.

Spričko dosežanjih skušenj ne bom prekal upravičenosti te obsojbe.

Vremenske prognoze, kakršne so bile in so žal še običajne v nas, se opirajo izključno na mrtve naprave in pripomočke, na blago izpod starega, do mozga trhlega režima,

izdelek sovražnega inozemstva. Uporabljajoč jih, gojimo le gada na prsih, in tudi na tem polju bi bilo že iz načelnih ozirov živo treba smotrenega čiščenja.

Te in take naprave in pripomočki — kdo jamči za njih sposobnost, kdo jim jamči tudi le za voljo točnega poslovanja — brez prisege, brez sleherne zaoblube naši majki Jugoslaviji!

In sploh: v demokratični državi, kakršna smo, ni nam treba birokratičnih koles in kazal, ni nam treba zarjavljenih instrumentov in aparatov brez vesti in brez srca — treba nam je mož. Mož v najširšem pomenu besede, ne izključivši nobenega spola.

In zahteva nadalje demokratični duh naše države odločno in neodoljivo, da gledaj oblast pri izbiri potrebnih osebnosti zgolj na dejanske sposobnosti in ne gledaj na drugoga nič in zlasti da ne gleda na izpite, doktorate in spričevala do jedra gnilega starega režima. Sposobnim prosto pot, to nam bodi geslo!

Na drugi strani seveda, kdor si sposoben, rad, ne rad daj na razpolago svojo moč državi!

Tako je moje stališče, ki sem ga neomahljivo zastopal vsikdar in po-

vsod v javnem življenju kakor v domačem krogu, ne le za druge, ampak tudi zase in za vso svojo družino.

Osebnih sposobnosti so prosti dar naklonjene narave. Enemu je podarila blesteč glas, drugemu krepko pest, tretjemu sijajen koder, četrtemu dober spomin — nikdo ni, da bi se smel bahati s svojim darom, saj mu ni plod lastne volje, lastnih žuljev. Tedaj pa tudi razpolaganje z naravnimi darovi ne sme biti prepuščeno zgolj lastnemu preudarku, ampak naj odloča o njem le javni blagor. Javnemu blagru se mora pokoriti brez ugovora vsakdo, tudi ti in tvoja žena in seveda moja žena tudi in baš moja žena prva — zaradi zgleda in vzpodbude za druge.

Pravim: »Moja žena« — Kajti demokratični duh naše države ne pozna soprog in dam, pozna le žene.

Moja žena, ta ima od nebeške previdnosti izredni dar, da z brezprimerno nezmotljivostjo za dva dni vnaprej napoveduje sleherno izpremembo vremena.

Ne baham se, le ugotavljam. Nikdo ne sluti snega, nikdo ga ne verjame, birokratično okosteneli aparati in instrumenti molče kakor stoletni grobovi, hribolazci se veselo

nedeljskega izleta v Kamniško Bistrico — žena pa čuti in napoveduje in v nedeljo je snega do popka, tako mi vere in zveličanja!

V teku dolgih let nešteto krat preizkušeno in neovrženo dognano! Lahko bi si bila s stavami pridobila milijonov moja žena, toda ni hotela, ni ji do posvetnega blagostanja. Ali domovini je na razpolago.

V zasebni posesti moje žene se nahaja namreč otiščanec, goji ga takorekoč na mezinu leve noge. In ta otiščanec ima neprecenljivo svojstvo, da jo vsakikrat, preden se prevrže vreme, dva dni poprej pričinja skeleti. Skeli jo otiščanec, ni prijeten ta občutek, žena trpi — toda se zaveda, da trpi za javni blagor in trpi rada in ne trene z očesom. In jo skeli zanesljivo, vestno in točno. In jo skeli kakor ob petkih, brez hib in popravil, brez migrene in brez rodbinskih dogodkov.

Kakor skala sredi morske vihre, stoji otiščanec — mirno se lahko gradi nanj javno zaupanje!

Pa je sklenila moja žena, svesta si dolžnosti slovanske žene, sklenila je in iz vsega srca pritrjam njenemu sklepu: Kakor ljubeča hči predragi materi, poklanja žena otiščanec — skalo sredi morske vihre — v dan

hovnega robitva latinskega zapadnjaškega sveta, po možnosti čim najpreje dvigniti in se odpovedati Rimu in vseh njegovih delav in odkriti brez kakršnihkoli izgovorov in zavijanj. Morajo se odreči onemu, kar so jim vsilili modri sovražniki slavjanske svobode, radi duhovnega jedinstva s svojimi pravoslavniimi brati.

Iz navedenega nikakor ne izhaja, da mi radi našega duhovnega jedinstva zahtevamo od Slavjanov katoliške vere, da se vrnejo v pravoslavno vero, ki se je zrasla s slovjansko narodnostjo, ohranila vsakega slavjanskemu plemenu narodno slavjansko samostalnost in mu očuvala njegovo narodno cerkev, skratka dvignila ga je na višino, s katere gleda in se zaveda, da je glava cer-

kve Kristi, a ne papež. Nasprotno mi izpovedujemo z najiskrenejšimi žustvi posvečeno istino, izraženo v divnih besedah: »Brat je mla kot vere bio«. Digni srbski sinovi in prvi mučeniki, odgojeni in vzrasli v krilu pravoslavne cerkve, so v 70-letni vojni padli za svojo svobodo, za rod svoj in ujediničenje celokupnega naroda in plemena ter s tem predvsem svetom posvedočili svojo neizmerno bratsko ljubav napram vsem brez razlike vere in veroizpovedi. In od te ljubavi, pravi spasiatelj, ni na svetu večje, kot ako kdo da svoje življenje za brate svoje. Mnogo resnice je v teh izjavah in naši katoliški svečeniki, ako so res narodni, bodo morali o teh resnicah hočeš nočeš razmišljati.

Dr. Fr. Hečič:

Evangelij?

(O rusko - poljski vojni).

Ruska revolucija je bila krvava. Mnogi so se zgražali nad grozovitostmi, ki smo slišali o njih. Drugi so po pravici vprašali: Katera revolucija pa ni krvava? Baš kri je znak (vnanje) revolucije.

Nemško vojskovanje je bilo kruto. Svet je zval nemške generale in njih generalissime Wilhelma na odgovornost za grozodejstva, ki so jih zakrivali v svetovni vojni. Drugi so ugovarjali: Katera vojna pa ni kruta? Baš krutost je znak vojne.

Ni dvoma: revolucije in vojne bodo ostale; gre le za to, preprečiti vsaj njih najhujše pojave. Priča koval bi človek, da bodo na to gledali posebno oni, ki mislijo, da nanašajo evangelij bodočnosti, na pr. boljševiki.

Boljševiki so povedali že mnogo lepih besed. Odkar smo slišali govoriti Trockega v Brestu Litovskem, nam zvane v ušesih njih nauki, ki hočejo s sveta spraviti vse dosedanje zlo.

Kakšna pa je stvar v istini, nam kaže njih Kijevski razglas z dne 22. maja t. l., tiskan v boljševiških »Izvestijah« (z dne 29. maja, št. 266). Ta ukaz kaže tako-le postopanje proti poljskemu prebivalstvu:

»Neizogibno je . . . da začnemo neusmiljeno in brezobzirno vojno z vsem poljskim prebivalstvom, da ga popolnoma izženemo ali docela pokolimo; nobeni kompromisi niso dopustni. Zato je treba 1.) nastopiti s terorjem mas proti imovitejšim kmetom, blžojih; nastopiti s terorjem proti poljski publiki, ki se kakorkoli udeležuje vojne proti sovetški oblasti, 2.) konfiscirati žito in sploh

poljske pridelke ter kmete prisiliti, da vse to pripeljejo na določene točke, 3.) na vse načine dajati pomoč ruskim siromakom, ki se selijo na Poljsko, in organizirati ruske kolonije, kjer je samo mogoče, 4. izenačiti te koloniste s Poljaki v vsakem oziru, 5.) prebivalstvo popolnoma razorožiti in dati ustreliti vsakega, pri katerem bi se — po roku za oddajo orožja — našel le en naboj, 6.) pustiti oborožene oddelke v poljskih vaseh, 7.) vsi komisarji morajo postopati kar najstrože in brezobzirno. Osrednji sovetški odbor naj izdela načrt za najhitrejšo kolonizacijo poljskega ozemlja s siromašnim prebivalstvom, zlasti ruskim in letevskim«.

Pokolj, teror . . . to sta slabi zvezdi bodočnosti. In potem še kolonizacija! Zdi se, kakor da to govore Nemci, ki so stoletja pošiljali svoje »kolonije« baš po slovanskih zemljah; na vsak način kažejo tu boljševiki hujši imperijalizem nego nekdanji carski gubernatorji.

Ta konkretni ukaz je v nasprotju z lepimi splošnimi besedami, ki jih govore ljudje Trockega. Opažam sploh in nastopanju boljševikov tako neskladnost, ki izvirja morda iz neskrenosti; med mirovnimi pogoji, ki so jih Soveti stavili Poljski, je bila na prvem mestu točka o popolni neodvisnosti Poljske, a vse sledeče točke so to neodvisnost faktično kratkomalo črtale.

Med boljševiki so brezdvomno tudi idealisti, ki gore za svoj nauk kakor za evangelij. Beseda pa ni evangelij, če je ne izvršuje tudi sam z dejanji.

SHS + B.

»Idea Nazionale« prinaša pod tem naslovom dolg dopis iz Trsta, poln strahu in trepetu pred slovanskim zblizevanjem. Pravi, da so se Jugoslavi in Bolgari, razočarani po zaključkih mirovne konference, začeli polagoma oddaljevati od entente politike in si hočejo pomagati na svoj način. Reakcija proti mirovni konferenci in pa upanje v vstajenje Rusije, še močnejše, kakor je bila, sta napravila v Jugoslaviji in Bolgariji atmosfero, jako povoljno za sporazum med obema državama. To zblizvanje je del velikega panslavističnega načrta, ki znači ogromno nevarnost za vso Evropo. Proti ekspanzivnim nameram Jugoslovancov na Carigrad, ogrske ravnine in Alpe, Trst in Reko, Albanijo in Solun, pod zaščito in pomočjo Rusije, bi se morali dvigniti ne samo Romuni, Mad-

žari, Nemci, Italijani, Albanci, Orki in Turki, marveč vse evropske države. — Stalno narašča italijanski strah pred Jugoslavi. Včasih pravijo, kaj bodo storili Jugoslavi, saj se ne morejo vojskovati, ker jim za to nedostajajo potrebni sredstva, ali hitro jih prevlada strah in kličejo na pomoč. Mi Jugoslavi ne stremimo po prelinjanju krvi, ampak z mirnim delom se hočemo razviti in uveljaviti, tako da bo bodočnost naša. Ves italijanski krik ne pomaga nič in vse države, poklicane na pomoč z italijanske strani, bi ne mogle preprečiti našega razvoja. Italijani naj se le tresejo, morda jim ta strah da nekoliko pameti, da uberejo napram Jugoslovenom prikladnejše poti.

domovini, Poklanja ti ga v dar brezplačno, brez sleherne protizahteve, kakor zgled prave, nesebične rodoljubnosti.

Ostala bi le upravičen otiščanec. To je docela naravno, takorekoč neizogibno. Toda je pripravljena lik državnih namestencev se podvreči najstrožim zapovedim.

In se izrecno odpoveduje pravic, preklicati darilo.

Ze sva preudarjala z ženo, kako bi se uvrstil otiščanec v državni ustroj. V pravosodje ne spada, v finance ne, v vojno ne, niti ne v uk in bogočastje. In vendar so pravzaprav močno prizadete pri stvari vse pa-noge državne uprave od prve do zadnje.

In sva po temeljitih premoitvanju dospela soglasno k zaključku, da kaže ustvariti otiščancu čim nezavisnejše stališče. To pa bi se zgodilo najuspešneje z ustanovitvijo samostojnega poverništva za otiščanec in vremensko brigo.

Meni se stvar vidi jasna.

Kakor rečeno, otiščanec in moja žena sta državi na razpolago, otiščanec docela zastojni, brezplačno, brez protizahteve, dar na altar domovine, žena pa kot poverjenik ne a

več nego z običajnimi prejemki in seveda z avtomobilom.

Beseda gre zgolj poklicanim činiteljem — njihova bo odločba, njihova odgovornost, pa bodi tudi preudarek njihov.

Menim pa, da bi bila ustanovitev tega poverništva eden izmed najpomembnejših državnih činov, odkar se je razsul do mozga trili stari režim in nam je zasijalo žarko solnce svobode v novi z demokratičnim duhom prežeti domovini.

Obirski dom.

Včeraj je tiskarski škrat povzročil, da je izostal konec podlistka »Obirski dom«. Zato podajamo končni odstavek danes:

Letos pa se je Obir nepriznako- vato odzvil. Razmere v deželi so se ustale, promet je reden, imamo dobro dnevno avtomobilno zvezo s Kranjem gor čez Jezersko in kar je glavno; naš potnik jim ni več nepridiprav kakor v prejšnjih časih. Povsod, tudi v nemških gostilnah, te, če ne prljazno, vsaj vridno sprejmejo. Saj vedo da se je treba z novimi razmerami sprijazniti in tudi s — Kranji.

Odlični mož v Železni Kadri mi

Pismo iz Prage.

Praga, 1. septembra.

Politične razmere pri nas so zelo nejasne, zlasti vlad neurejenosti odnošajev v vladni koaliciji, kjer pogrešamo vodilno misel in enotnost. Razpor v socialno-demokratski stranki ima svoj vpliv tudi na ostale stranke. Koalicijski odbor se že nekaj tednov ni več sestajal. Pričakuje se, da se bodo razmere sedaj na jesen razjasnile. Šele jeseni se bodo izvršile izpremembe v vladi in govori se, da sedanji ministri predstojnik Tusar ne bo več vstopil v novo vlado niti v slučaju, da bo socialna demokracija ostala tudi po sestanku koalicijske vladi, kar je zelo verjetno. Za njegovega naslednika se mnogo imenuje bivši minister Anton Hampel. Nestalne politične razmere se zrcalijo zlasti v sejah stalnega odbora narodnega predstavništva, ki je nekako nadomestilo parlamenta. Češki socialist Laube je na pr. dne 23. avgusta govoril o vladni predložitvi glede uprave in kritja ter cen mlinskih izdelkov, dasi ravno mu je bila njegova lastna stranka prepovedala dotakniti se te zadeve. Tako postopa vladna stranka sama proti vladi. Sploh je izzvala predloga o mlinskih izdelkih mnogo odpora. Ona namreč določa doplačila po 1 K na kilogram moka ter bodo od tega doplačila oproščene samo osebe, ki imajo pod 15.000 kron letnega dohodka in osebe, katerih letni dohodki ne dosegajo 30.000 K in so zavarovane v bolniških zavarovalnicah. S posredovanjem teh bolniških blagajb bo lažal delodajalec za vsakega svojega nastavljenca na dan po 1 krono kot prispevek k višji ceni moke. To vladno predlogo so pretresali ves dan in je dr. Raš in dokazoval, da se na ta način prav nič ne omeji dviganje mezd in plač. Braneč vladno predlogo, je dr. Engliš prav za prav samo polemiziral z dr. Raš inom. Končno je bila predloga z nemškimi in socialno - demokratičnimi glasovi sprejeta ter je veljavna od 1. septembra naprej. Demokratični in klerikalni poslan-

ci so demonstrativno odšli. Zakon je napravljen v svojih posledicah zlasti proti obrtništvu.

Parlament bo sklican namesto oktobra, kakor smo podučeni s kompetentne strani, že v drugi polovici septembra. Sedaj se vrše še različna posvetovanja in dosedaj še ni določen program za zasedanje. Obsegal pa bo, kakor se zatrjuje, predloga o premogovnem monopolu, eventualno o podržavljenju vseh premogovnikov, predloga o starostnem in invalidnem zavarovanju ter nekatere odredbe proti naraščajoči dragini in oduštvu. Tudi se bo pripravila ločitve cerkve od države.

Kako se pri nas igra s politiko, kaže slučaj, da je »Pravo Lido« priobčilo članek proti ministru za javna dela dr. Štěpanek u, v katerem se mu podtika, da je narodni demokrat in nesposoben za svoje mesto. Članek je onatisnilo »Česke Slovo«, medtem pa je »Pravo Lido« že prineslo popravek in opravičilo. Najzanimivejše pa je, da je ta članek izšel iz ministrstva za zunanje zadeve. Iz tega izhaja, da so ljudje, ki nekaj znajo in ki imajo v diplomatični praksi malo samostojnosti, kakor ravno dr. Štěpanek, v našem zunanem ministristvu nepriljubljeni. In to je bil tudi povod, da je bil dr. Štěpanek imenovan za poslanika v Ameriki.

Naša diplomatska služba sploh v mnogem oziru šepa, tako sedaj na pr. odkar poslanik dr. Koerner ni več v Berlinu. Neprimerno zasedeno je tudi poslanstvo v Bukarešti itd. Treba bo v najbližjem času posvetiti vso pozornost diplomatični službi.

V dneh od 28. do 31. avgusta se je vršil tu šod čeho - slovskih katolikov, katerega se je udeležilo zlasti mnogo ljudstva s Slovaškega. Na tem shodu se je razpravljalo o organizaciji krščanskega učitelstva ter se je izrekla v posebni resoluciji nujna potreba stikov in zveze z jugoslovenskim učiteljskim organizacijami.

Politične vesti.

== Volitve v konstituanto. Z ozirom na razpis volitev v konstituanto doznajavo, da bo v osmih dneh sestavljen državni odsek, ki bo določeval, koliko mandatov odpade na posamezna okrožja in županije in ki bo imenoval predsednike volilnih poverjeništev. — d.

Drugo poročilo ve povedati: V četrtek bo minister za konstituanto na seji odseka za volilni zakon predložil načrt poslovnika za konstituanto. Na tej seji bo poročevalac Nastas Petrovič odločil svoje mesto, ker je prišel na zadnji seji radi volilnega zakona v nasprotje z vladno radi določitve dneva volitev in radi poslovnika.

== Regentovo potovanje. »Riječ« javlja iz Beograda: Listi prinašajo razne neutemeljene kombinacije o regentovem potovanju v Paris. Regent potuje v Paris incognito pod imenom grof Avala samo s svojim osebnim tajnikom. Če bi potoval v Paris v kaki posebni misliji glede zunanega položaja bi ga gotovo spremljal še kak minister. Ni mogoče, da bi vladar odšel v mistiji, ker je za zunanjo politiko odgovoren samo zunanji minister, Regentovo potovanje ima samo zaseben značaj. — d.

== Regentov poset v Sarajevu. Glede regentovega poseta v Sarajevu doznajavo, da so na zadnji seji ministrskega sveta sklenili, da poseti regent samo Sarajevu, ne pa tudi druga mesta, kakor to poročajo listi. Z regentom potuje šest ministrov. Ni še določeno, kateri ministri pojdejo z njim. — d.

== Naš zunanji položaj in zasedeno ozemlje. V parlamentu so zborovali poslanci iz zasedenega ozemlja. Sklenili so, da zahtevajo dr. Trinašević, Cezar Akčić, dr. M. Švegel in dr. Čok avdienco pri ministru za zunanje zadeve, da zahtevajo od njega poročilo o zunanjem položaju s posebnim ozirom na položaj na zasedenem ozemlju. Zahtevali bodo tudi, da se takoj osnuje parlamentarni odbor za zunanjo politiko ter da se pozove v Beograd dr. Trumbić, ki bo poročal o poteku in uspehih naših pogajanj z Italijo. — d.

je pravil, kako so se tam bali Kranjcev že od nekdaj. Vojno ministristvo je hotelo dati trasirati železniško progo iz Kaple v Kranj. Vse je bilo že pripravljeno za delo. Tedaj pa su se celovski mogotci uprli, češ: Tod ne sme steči železnica! Sicer imamo takoj Kranjce v deželi! Hudič in Kranjec sta bila koroškemu nemškemu zagovodcu isto.

Kako drugače je danes! Ze prihajajo planinci od vseh strani. Jutri na Vel. Šmarer bo na Ojstrcu prvi slovenski planinski tabor. Podravska podružnica priredi prvi večji let na to najlepšo točko naše Koroške, in kakor vse kaže, bo število 400 skoro doseženo.

Vi, planinci, pa, ki ste ostali dole še doma in še ne poznate naravnih krasot našega Korotana, se kar nič ne obotavljajte! Ni gore, raz kuzero bi imeli hvaležnejši razgled, kakor z Obirja. Pojdite med naše ru-jake tostran Karavank! Zanimanje zanje kaže tudi v dejstvu, zlasti v teh tednih, ko se narod pripravila na usodno glasovanje! V stiku z našim ljudstvom sem čutil, kako ugodno vpliva nani osebno občevanje drugih rojakov. Kot približek na si privoščite izlet na Obir! Nikomur ne bo žal.

== Seja demokratskega kluba. Beograd, 6. septembra. Poslanski klub demokratske stranke je imel danes sejo, na kateri se je razpravljalo o organizaciji stranke in glavnih pisarne ter o vseh pripravah, ki jih naj izvrši glavna pisarna za volitve.

== Nemški prorokovanje o silajni naš bodočnosti. Nemški pisatelj G. Baumberger je leta 1900, opisujoč svoje potovanje v Crno goro, napisal tudi tole: »Plavalas slovensko dekle mi je nekako zapeljivo s sladkim glasom izjavila: »Gospodi! Mi Jugoslavi smo vsi en narod, velik narod!« Ko sem sedaj na svojem potu v Crno goro in v Crni gori sam toliko videl od tega naroda, toliko ljubih in dobrih ljudi vseh plemen, bi rad imel poleg sebe mlado Slovenko, da bi ji rekel: »Prav imaš, ti modrooka slovanska cvetka, s svojo požnostjo vero v svoj narod! Vi Jugoslavi ste en narod, velik narod in ste dober narod, okrašen z vncem najlepših kreposti, obsevan od glorie moškega junaštva in zvezdnatega bleeska dehtečee poezije. — Mogoče je, da bo v nedaleki bodočnosti zagospodoval srbski vladar nad svojimi sorojaki in da se bo vsaj deloma izpolnil sen o vzpostavitvi stare srbske države. Gotovo je eno, da bodo došli časi spremenili zemljevid stare Evrope in da ta plemena ne predstavljajo umirajoč narod, marveč narod, ki mu vkljub njegovi starosti pripada bodočnost. . . . Kdor je tako zdrav in mladostni krepak na duši in telesu, bo prav tako zmagovalno preživel viharje bodočnosti, kakor je prebil vihr preteklosti. V nemških in zapadno evropskih deželah doslej niso poznali teh narodov in jih še ne poznajo. Ne štejemo jim tega v zlo, saj sem tudi jaz bil doslej ukovan v iste predsodke. V Beljaku in še v Ljubljani in v Trstu sem zrl na Jugoslovenstvo bolj z očmi vselepega, po zanimivih dogodkih hlepečee potnika, sedaj pa se je izkazala majhna slovanska dedica kot prorokinja. Od postaje do postaje, od Kranjske do Istre in od Istre do Dalmacije in Črne gore, sem spoznaval ta narod, zrl sem vedno globlje v njegovo zunanje in notranje življenje in čustvovalje, polno okrepljujoče svežosti in pristnosti, polno očarujoče natvnosti; vedno več novih lepših strani se je odvarjalo in zazrl sem sedaj resno veliko in čudežno ozadje in torišče narodnega življenja in čustvovalja, o katerem sem dobil v Ljubljani šele prve slabe pojme.« Kdo ve, ako še živi G. Baumberger? Pred dvajsetimi leti se gotovo ni zavedal, da se bodo tako brzo izpolnile njegove proroke besede.

== Politično društvo JDS za koli-zejski okraj vabi svoje člane in somišljenike na shod, ki se vrši danes, dne 7. septembra ob pol 3. uri zvečer v salonu pri Goršetu na Gosposvetski cesti. Poročal bo eden izmed poslancev.

== Stranke in volitve. Doznava se, da bodo naslednje stranke nastopile pri volitvah za konstituanto s svojimi listinami: Demokrati, radikalci, Ribarčevi nacionalci, socialni demokrati, komunisti, republikanci, Radičeva se-Hačka stranka, Narodni klub, Ljudska stranka, vojaška stranka in stranka poljedelcev. — d.

== Koroška in Dunaj. Dne 6. septembra dopoldne se je vršila na Dunaju slabo obiskana manifestacija za nemško Koroško. Videlo se je, da za prireditve ni bilo zanimanja. Ko je pozdravil zborovalce poslanec Leuthner v imenu socialnih demokratov, je nastal hrup. Govornik ni mogel dalje govoriti. Zborovanje se je končalo s prepevanjem pesmi »Deutschland, Deutschland über alles«. — d.

== Bros kulturnega tudi ni narodnega edinstva. Pod tem naslovom na-

roča zagrebška »Riječ« o izredni glavni skupščini »Društva hrv. srednješolskih profesorjev«, ki se je vršila dne 8. septembra. Na dnevnem redu je bila volitev novega odbora; za predsednika je bil izvoljen ravnatelj Josip Pašarić s 165 glasovi proti Kolomanu Raču, ki je dobil 70 glasov. Novi odbor je protiven statusu osrednjega Jugoslovenskega Proforskoga društva, kakor je bil izdelan od pripravljalnega odbora v Beogradu. Toda s to volitvijo misel osrednjega odbora ni pokopana; saj direktno ni bila niti na dnevnem redu, marveč bo predmet prihodnje skupščine. Za osrednje društvo se je doslej na posebnem cirkularju izreklo 229 profesorjev. »Riječ« piše: »S političnim ujedinenjem celega našega naroda v edinstveno našo državo so mnogi naši mali krogi presenečeni v svojem blaženem miru. Treba je enkrat raztegniti misli in pogleda na vso našo široko domovino, prebolati krizo, ki nastopa pred mučnim delom večjega stila in ki pomeni tavanje v nesigurnosti; treba kratkomalo smelega poleta in odločne volje, da se dovrši delo narodnega ujedinenja s kulturnim ujedinenjem poedinih družabnih vrst in stanov. Zdravniki, inženjerji, veterinarji, transportni delavci, Sokoli imajo že svoja edinstvena združenja. . . . Proti »Ozboru«, ki pravi, da treha ubavžati »kulturne diferencije« in da te ubavževanje mora biti pred kulturno unifikacijo, pravi »Riječ« po pravici, da do edinstva nikdar ne pridemo, če bomo vedno — narazen hodili.

== Organizacija socialnih demokratov v Beogradu. Vršil se je v Beogradu shod socialnodemokratske stranke, ki sta ga sklicala Vitoimir Korač in Nedeljko Divac. To je pričetek organizacije socialno-demokratske stranke, ki jo je vodil Dragiša Lapčević in ki se je po vojni pretvorila v komunistično stranko Jugoslavije. »Epoh« piše k temu: Ta pokret gg. Korača in Divaca zasluži vso pozornost javnosti. Treba, da bo regulator neumerjenosti komunistov. Demagogija ni imela ugodnejšega terena za uspeh, kakor sedaj po vojni. Na zborovanja proti pomankanju in dragini stanovanj, na katerih so se vršili revolucionarni politični govori, je hodila tudi buržoazija in odobravala govore. Državni upravitelj s svojo neaktivnostjo na poboljšanju socialnih prilik in ne zavedajoč se nevarnosti, ki je pred njimi lebdela, se bil v stvari direktni pomagač te revolucionarne akcije. Velika množina delavstva je v velikih zmotah. Ono ni revolucionarno, ono je tudi patriotično, kar je dokazalo v času vojne in noče rušenja države, ali nima svojega oporišča, marveč je pripravljeno hoditi s komunisti. Zato pa je organizacija stranke, ki bi vzela v zaščito delavski razred, izvršila sindikalno organizacijo ter z legalno in parlamentarno borbo branila njene interese, življenska potreba. Ves solidni delavski element bo radi tega pozdravil pokret Korača in Divaca, ker je delavstvu do izboljšanja svojega socialnega položaja in ne do donkižotskih avantur boljševiških pustolovcev.

== Tajna nemško-boljševiška zveza. Turinska »Gazetta del Popolo« razpravlja o sestanku Gioiiffija z Lloyd Geormem v Lucernu in ugotavlja, da je francoski ministrski predsednik Millerand izročil Lloyd Georgu dokaze za obstoj tajne pogodbe med sovetjsko Rusijo in Nemčijo. Ta tajna pogodba obsega tri temeljne točke. Prva se glasi: Vzpostavitev velike Rusije od Baltičkega morja, Bospora do Visle. Druga točka: Vzpostavitev nemškega cesarstva s posejsto francoske rudniške kotline. Tretja točka: Razveljavljenje vseh sallske mirovne pogodbe in naložitev težkih mirovnih pogojev Franciji. List naglašja, da so ti dokumenti tako silno vplivali na Lloyd Georga, da se je takoj odločil poslati sovetjski vladi v Moskvo znani ultimatum.

== Mirovno stanje armad ima biti nastopno: Nemčija 100.000 mož, Avstrija 80.000, Bolgarska 25.000, Turčija 50.000, Čehoslovaška 205.000, Jugoslavija 170.000, Poljska 540.000, Francija 700.000, Anglija 600.000, Italija 190.000, Združene države 297.000, Japonska 300.000, itd. In temu pravijo »mirovno stanje«.

== Joffrovo pismo. Ministrski predsednik dr. Vesnić je prejel od maršala Joffra pismo, v katerem ga maršal prosi, naj njegovemu Visočanstvu prestolonasledniku, našemu častniškemu zboru, vsem oblastvom in prebivalstvu krajov, skozi katere je potoval, izroči njegovo najsrdečje zahvalo za ljubeznivi sprejem, s katerim so ga povsod počastili. G. maršal uverava g. dr. Vesnića, da mu bo bivanje v naši kraljevini ostalo v najprijetnejšem spominu. — d.

== Erec Israel — oficijelni naslov Palestine. V Palestini je prevzel pretekli mesec vlado Sir Herbert Samuel in na mesto vojaško upravnih uradov so stopili civilni. Tozadevni razglas je določil zaeno, da se imenuje dežela odselej Erec Israel in njeno glavno mesto je Jeruzalem.

== »The New Hungary«. V Budimčsti je začel izhajati v svrhu agitacije v tujini angleški list »The New Hungary«. Obsega je majhnega 20 krat 37 cm. Listi pravi, da goli donavski konfederacijo, centralno Evropo in hoče pomagati teptani Madžarski. Stane pa komad 7 madžarskih kron.

== Harding proti Zvezi narodov. Iz Washingtona se poroča, da je izdal Harding spomenico, v kateri razlaga svoje in strankino stališče glede mednarodnih vprašanj. Harding pravi med drugim: Da je senat ratificiral mirovno pogodbo z Zvezo narodov, bi morala danes Amerika

izpolniti svoje dolžnosti, ki jih zahteva člen 10. Svet Zveze narodov bi bil videl, da Zedinjene države lažje dajo material in ljudi za vojno proti boljševikom kakor pa v podporo evropskim narodov. Čeprav se ne more začeti brez dovoljenja kongresa nobena vojna proti ruskiemu narodu, bi ne mogel kongres odrediti dovoljenja, ker bi drugače smatrali Ameriko za perfidno nacijo. Harding pravi: Mi nismo začeli vojne za ustanovitev Zveze narodov, ampak za varstvo ameriških interesov in civilizacije. Amerika lahko koristi vsemu človeštvu več, ako ostane svobodna, kakor pa če bi bila manjšina v Zvezi narodov. Nihče ne zanikuje, da moramo pomagati opustošeni Franciji, plemenitim napotom Italije, razkosani Poljski, Rusiji, mali Belgiji in razočarani Avstriji pred nemško

invazijo. Toda razmere so se spremenile. Zveza narodov ni zmožna preprečiti vojne. Govori se, da Zveza narodov brez Amerike ne more dihati. To je za Ameriko zelo laskavo. To pa tudi pomeni, da drugi narodi zahtevajo ljudi, denar in municijo za podporo Zveze narodov, ki je ne smatrajo več za mirovno agencijo, ampak za oboroženo silo. Besede angleškega prvega ministra, ki je rekel, da bi bila mednarodna vojska najidealnejša rešitev poljskega problema, kar pa je nemogoče, ker ne morejo poslati evropski narodi nobenih čet, Amerika pa je odklonila svoje sodelovanje, govorijo jasno, kaj naj bi prinesla Amerika za doto Zvezi narodov. Ne verjamem, da bi predsednik Wilson zahteval od kongresa napoved vojne.

Novinski pergled.

— »Pesti Hirlap« priobčuje pismo svojega dunajskega sodnika, ki izvaja, da monarhistično gibanje v Avstriji silno napreduje navzlic temu, da socijalni demokrate pospešujejo svojo protiakcijo. V ospredju monarhističnega gibanja stoji bivši poslanec Teuffel, ki je energičen in rutiniran politik ter je dosegel že to, da je del Vsemencev naklonjen orientaciji k Madžarski. Teuffel deluje za mir med Madžarsko in Avstrijo, kajti po njegovem mnenju je sanacija avstrijskih razmer mogoča samo z obnovo monarhističnega principa, ki res sedaj dobiva vedno več tal. — Tako sodi Madžarski. Dunaj, ki je najmodernejši za reševanje razmer in mišljenja, je po večini delavski in socijalistični ter se mu najbrže prav nič ne toži po Horthyjevem biču.

— »Journal des Débats« se postavlja odločno proti obnovi Avstrije v kakršni koli obliki in pravi glede na pot čehoslovaškega zunanega ministra dr. Beneša v Beograd in Bukarešto, da so že izvestni ljudje v Franciji, ki sanjajo o obnovi Avstrije. Ogrske pod taničo donavske federacije, stvarjene po starem vzorcu. Ne morejo pojmili, da je vojna onemogočila stare oblike. Ti načrti so nastali iz zastarele diplomatske ideje ali ne morejo se uresničiti že iz tega preprostega vzroka, da glavni činitelji nečijo o teh načrtih nič vedeti. Glede madžarskega poželjenja po Slovaški in severni Jugoslaviji izvaja, da je Madžarom zveza njihovih sosedov onemogočila vsa taka stremjenja.

— »Jurnal List« piše k obhodu profesorja Murka iz Zagreba, ki je bil ponos vseučilišč svetovne veljave, da odhaja radi 100—120 tisoč naših kron na leto učenjak, ki bi mogel naši vedi izbornu služiti doma, tako pa bo nadaljeval svoje delovanje v Pragi. Pri nas ni denarja, da bi plačali učenjaka. Mora se nekaj storiti, da omogočimo življenje znanosti in našemu učenjaskemu svetu, da omogočimo kreiranju znanstvenim inštitutom, da bodo mogli povsem zadovoljiti svojih vrh ter moremo spraviti tja ljudi, ki so poklicani, da zavzamejo v interesu znanosti prva mesta. Materialna sredstva nam pri tem ne smejo biti zapreka.

— »A Republica«, brazilski list, piše v članku »As festas dos Sokol« o velikanskem uspehu vsehokolskega zleta v Pragi, o pomenu Sokolstva, o organizaciji in končuje: Po znameniti disciplini Sokolov

je bila Čeho - Slovaška osvobodena stolnega jarma. Bili so Sokoli v avstrijski armadi, ki so Avstriji kopali grob. O vsehokolskem zletu je pisal ves civilizirani svet. Utski zleta so bili veličastni in so se razširili po vsem svetu.

— »Život«, list dalmatinskih demokratov, pravi v uvodniku »Gosti u Evropi«: napisali smo, da smo mi Slovani vsi v tej Evropi komaj gostje. Smatrajo nas, recimo pravo besedo, za Evropljane druge vrste. Evropski egoizem ali neki nejasni strah Evrope? Agresivni niso Slovani, ali plodni so in se širijo. Ali je to vzrok nekakemu nezaupanju? Skozl stoletja so Slovani na vzhodu in jugovzhodu zadolževali Evropo, ali kako se je ona oddolžila? Kaj je bil svetostofanski mir in kaj berlinski kongres? Kako je bilo v vojni? Prva sila srednjeevropskega monstuma se je dvakrat razbila ob Srbiji, pa je ta mala zemlja zeno s tretjino avstro - ogrske vojske pobozala vsaj štiri petine njenega vojnega prestiza. Tako je bilo v vojni, kako pa za zeleno mizo? Pogledite zemljevid, pa boste videli, kaj so dobili ent, kaj drugi. Pravaga razmerja s prestanim trudom pa ni. Proučimo, na kako pot naj krene naša zunanja politika, da bomo mogli vsaj v bodočnosti krepko odbiti vsak poskus prikrivanja naših pravic.

— »Il Piccolo della Sera« prinaša iz Beograda dopise, ki obsegajo cele članke iz srbskih listov pa velike ekscerpate, ki kažejo mišljenje Jugoslovanov napram Italiji in povedo gospodom Italijanom marsikako resnico. Tako je citiral »P. D. S.« pred kratkim v odgovor conte Sforzi, ki si je lastil velike zasluge Italije za propast Avstrije in se ponašal s 500.000 mrtveci, češ, na teh zaslugah in na teh mrtvih slone opravičene italijanske zahteve, da je bila Avstro - Ogrska poražena s strani Srbije na Rudniku in preganana z Balkana, na Kajmakčalanu in Dobrem polju se je izvršila definitivna zmaga nad združenimi sovražniki in sam Hindenburg je priznal, da je ta zmaga končno privedla Nemčijo do kapitulacije. Od tam je prišel pogum v avstrijske Slovence do revolucije in do odložitve orožja in tako je bil mogoč Vittorio Veneto. Ako pravijo Italijani, da so imeli od 30 milijonov prebivalstva 500.000 mrtvih, jih je pa imela Srbija en milijon od 4 milijonov. — Naj bi Italijani s pridom čitali take beogradske dopise.

Telefonska in brzojavna poročila.

FRANCOSKI GLASOVI O STAVKI V ITALIJI.

— Pariz, 6. sept. »Agence Havas« poroča iz Trsta: Stavkarsko gibanje po celi Italiji, zlasti pa po zaseđenem ozemlju, se od dne do dne bolj širi. Stavkajočim so se pridružili tudi železniški delavci. — Temps poroča, da so se stavkajoči v Genovi polastili vseh v luki se nahajajočih trgovskih ladij.

POGODBA MED FRANCIJO IN MADŽARSKO?

— Beograd, 6. septembra. V ministrstvu zunanjih zadev se slej kot prej vzdržuje trditev, da se je sklenila med Francijo in Madžarsko pogodba, glasom katere bo vzela Francija vse madžarske železniške proge in vsa večja industrijska podjetja za 99 let v zakup. Ta vest doslej še ni bila potrjena ni z madžarske, ni s francoske strani.

MEDNARODNI DOGOVORI.

— d Pariz, 6. sept. (Brezžično) Agence Havas javlja, da dospel Giotlitti dne 11. t. m. v Aix - les - Bains. Konferenca bo trajala dva dni. Kakor poroča »Matin« iz Ženeve, se Lloyd George ne udeležil te konference. Vendar pa ni izključeno, da se Lloyd George na povratku v London sestane v Parizu z Millerandom.

— d Pariz, 6. sept. (Havas) Sotrudnik lista »Excelsior« je vprašal Giotlitti, preden se je odpeljal v Rim, o čem se bodo v Aix - les - Bains v glavnem posvetovali. Giotlitti je pripomnil, da pogajanja v Lucernu ne tvorijo nikake svetovne konference. Kar sva tukaj razpravljala Lloyd George in jaz, na noben način ne bo spravilo Milleranda v zadrego. Na drugi strani pa bomo morali v Aix - les - Bains reševati nove probleme, ki zanimajo obvede državi. Zategadelj pa ponavljam, da se ne bo ničesar takega zgodilo, kar bi moglo škodovati sporazumu med zavezniki, Lloyd George, ki je prisostvoval temu razgovoru, je dal, kakor javlja sotrudnik »Excelsiora«

svoje privoljenje ter se izrazil, da je zadovoljen. — V okolici Milleranda pripisujejo, kakor pristavlja »Excelsior«, bodočemu sestanku v splošnem zelo prijateljski in oseben značaj, ne da bi pri tem hoteli tajiti važnost sestanka, ker se bosta tekot sestanka Millerand in Giotlitti razpravljala o zelo interesantnih vprašanjih. Millerand in Giotlitti se to pot prvič sestane.

GRŠKA VLADA ZAHTEVA IZGON BIVŠEGA KRALJA KONSTANTINA IZ ŠVICE.

— London, 6. septembra. Glasom poročil iz Aten je zahtevala grška vlada od švicarskega zveznega sveta, da izžene iz države bivšega grškega kralja Konstantina.

STAVKA DUNAJSKIH GLEDALIŠKIH IGRALCEV.

— Dunaj, 6. sept. Pogajanja med dunajskimi gledališkimi ravnatelji in igralci so se razbila. Zaradi tega je proglasila zveza gledaliških igralcev stavko in že včeraj zvečer se v štirih gledališčih ni igralo. Z jutrajšnjim dnem se zatvorijo vsa dunajska privatna gledališča.

NEMŠKI ŽELEZNIČARJI IN ANTANTNI TRANSPORTI.

— Berlin, 6. sept. V Erfurtu so ustavili nemški železničari transportni vlak, ki ga je poslala Antanta na Poljsko. Preiskali so vse vagon, in ker so našli v nekem železniškem vozu okrog enega milijona puškinih nabojev, so pognali dotični vagon v zrak. Kakor se v diplomatskih in političnih krogih zatrjuje, bo zahtevala Antanta za ta nemški čin dalekosežno zadoščenje.

VOJNA PROTI BOLJŠEVIKOM.

— Varšava, 6. sept. Na poziv poljske vlade se sestavljajo ruski nacionalistični komiteji, ki imajo nalogo, da zberejo čim največ ruskih prostovoljcev, ki naj uprizoré v Rusiji protirevolucijo.

— Berlin, 6. sept. Po poročilih iz vzhoda, je naslovila poljska vlada na ukrajinsko vlado kratkobeseden

ultimatum, v katerem zahteva, da ukrajinska vlada takoj zapove svojim četam, da se umaknejo z ozemlja, ki ga je mirovna konferenca prisodila Poljski. V slučaju, da bi ukrajinska vlada to zahtevo odklonila, bi smatrala poljska vlada to za vojno napoved.

— d Moskva, 6. sept. (Brezžično) Frontno poročilo z dne 4. t. m.: Pri Brest Litovsku in Sokolu trajajo boji dalje. Pri Lvovu ljuti boji z menjajočim uspehom. Na Krimu so rdeče čete odbile ljute protinapade sovražnika pri Berislavu. V odseku Orjehov smo ustavili prodirajoče čete generala Wrangla in jih zavrnili.

Frontno poročilo z dne 5. t. m.: Pri Brest Litovsku boji z menajočim uspehom. Ob Bugu trdovratni boji južno in zahodno Grubieszowa. V odseku Halicz se v bojih približujemo mestu.

— d Moskva, 6. sept. (Brezžično) Sovjetska vlada svari pred pretiranimi poročili o usodi Budijevljeve armade in izjavlja, da njegova konjenica ni mnogo trpela. Tudi govorice o vstajah v Ukrajini in v odseku Krim so popolnoma izmišljene.

Ad rusko - poljska fronta

— d Sebastopol, 6. sept. (Havas) Čete generala Wrangla so začele protiofenzivo v smeri proti Aleksandrovsk. Ob dolgem Dnepru jim je padlo v roke precejšnje število ujetnikov in mnogo plena.

— d London, 6. sept. Po »Daily Telegraphu« so Wranglove čete obkolile rdeče čete zapadno Dnepra.

RUSKO - POLJSKA POGAJANJA.

— d Riga, 6. sept. (DKU Wolff) Začetek rusko - poljskih pogajanj v Rigi je določen za 9. t. m. Sovjetska vlada je stavila pogoje, ki jih je litvanska vlada sprejela, namreč svobodna brzojavna zveza v šifriranih brzojavah in imuniteta delegatov.

TAJNA POGODBA MED TURČIJO IN SOVIJETSKO RUSIJO?

— London, 6. sept. »Morning Post« poroča, da se je sklenila med turškimi nacionalisti in moskovsko vlado tajna pogodba. Kak namen naj bi zasledovala ta zveza, doslej ni jasno.

OBSOJENI MINISTRI KABINETA KERENSKI.

— Moskva, 6. sept. Danes se je končala pravda proti bivšim ministrom kabineta Kerenski. Minister Nikitin je bil obsojen na smrt, a se mu je kazen spremenila v dosmrtno prisilno delo.

LAKOTA NA KITAJSKEM.

— d London, 6. sept. (Brezžično) Vsed slabe letine na Kitajskem je v provincijah Honan in Santung velika lakota. 12 milijonov Kitajcev grozi smrt po lakoti. Po avtentičnih poročilih izvršujejo cele rodbe samomor. Dogaja se, da prodajo roditelji svoje otroke.

Iz naše kraljevine.

— Dohodki posestva bivšega nadvojvode Friderika v Vojudini. Finančni minister Stojanović je pregledal veleposestvo v Vojudini in se zadržal posebno na posestvu bivšega avstrijskega generalissimusa nadvojvode Friderika. Dohodki tega posestva znašajo nad 200 milijonov dinarjev. Samo dohodki cukurne na njegovem posestvu znašajo nad 80 milijonov, ribolov pa 50 milijonov dinarjev. Finančni minister je odredil, da bodo državni uradniki dobivali s tega posestva živce po znanih cenah.

— Madžari v Jugoslaviji. V bivši kraljevini Srbiji ni Madžarov, v Hrvatski se nahajajo posamezno o vaseh, v večjem številu so v Vojudini. V Banatu in Baranji ni nobene čiste večje madžarske občine. Povprečno računano je Madžarov v Jugoslaviji okoli 100.000.

— Višje pedagoške šole. Naredba o višjih pedagoških šolah predvideva, da se te šole smejo otvoriti samo v onih krajih, v katerih se nahajajo vseučilišča. Pogoji za sprejem slušateljev v te šole so: 1. da so slušatelji dovršili učiteljske najmanj z zelo dobrim uspehom; 2. da so služili kot učitelji najmanj tri leta z zelo dobrim uspehom; 3. da so položili praktični učiteljski izpit vsaj z zelo dobrim uspehom; 4. da niso starejši od 38 let. — d.

Neodrešena domovina.

— Predelna železnica. Tržaški Italijani vedno držejo pri vladi v Rimu, kaj da bo s predelno železnico. Na vsako vprašanje dobe odgovor, da bo že, naj ne potreba, da se končalo potrebna prvotna proučevanja in izpolnilo pomanjkljivi načrti, potem pa pride predelna železnica takoj prva, pred vsemi drugimi črtami, na vrsto. Vprašanje vedno enako, odgovor vedno enak. Tako je, odkar so Italijani v Trstu. Pa se lepo sliši, ko odgovarjajo iz Rima, da je železnica »tanto necessaria ed urgente per la Venezia Giulia«. Sliši se lepo, ali samo za par dni, kajti prizadeji tržaški trgovski krogi kmalu odklikajo z glavo, češ, saj ne bo nič z predelno železnico in spremljajo svoje misli s primerno kletvijo in »maloro«.

— Na otoku Lošnju so z čedom Italijanov vse narodne institucije propadle. Italijani so zatvorili vse hrvatske šole, samo ena je še in sicer na otoku Iloku, ali tudi v tej se morajo hrvatske občine

učiti italijanski. V Malem Lošnju obstoji še »Hrvatska Posojilnica«, ki sicer mnogo

delo ali se ne bo mogla vzdržati, ker Italijani delajo vse polno nepravil.

Silajna manifestacija demokratske stranke v Sarajevu.

(Izvirno poročilo.)

Sarajevo, 6. septembra. Za nedeljo, dne 5. septembra sklican zbor demokratske stranke je uspel preko pričakovanja silajno. Meščanstvo in kneti so napolnili veliko dvorano »Duševnega doma« do zadnjega kotička. Na predkonferenci so se določile vse posamnosti. Zborovanje je otvoril profesor Stevo Marković, predsednik društva za narodno prosveto. Kot prvi govornik je nastopil glavni sekretar demokratske stranke in minister na razpoložljivo gosp. Ljuba Davidović. V svojem govoru je označil temeljne točke demokratske stranke, to je popolno narodno edinstvo s široko pokrajinsko administrativno samoupravo. Njegova izvajanja, posebno one točke, v katerih je razpravljal o svojih osebnih stikih s kraljem Petrom Prvim so slušateljstvo naravnost elektrizirala. — Za njim je govoril finančni minister Kosta Stojanović, ki je v prvi vrsti obrazložil vzroke današnje dragnje v celi Evropi in pri nas posebej. — Nato je govoril minister za agrarno reformo dr. Henrik Krizman. Obrazložil je navzočim seljakom agrarno vprašanje ter zadržal, da demokratska stranka ni odstopila od svojega programa radikalne izvedbe agrarne reforme niti za las, da pa od svojih zahtev ne bo popustila niti najmanj tudi v bodočnosti. Izvajanja vseh govornikov so žela viharno odobravanje. — Sprejeta je bila nato resolucija, obsegajoča 8 točk z glavnimi zahtevami demokratske stranke. Odposlala se je z zborovanja tudi vdanostna brzojavka kralju Petru I. in prestolonasledniku regentu Aleksandru. — Na predlog profesorja Steve Markovića se je izvolilo nato nov odbor demokratske stranke za Bosno in Hercegovino. Za predsednika je bil izvoljen dr. Nježić, za podpredsednika dr. Kukrić in dr. Šarić, za tajnika dr. Kapor. Minister Kosta Stojanović in dr. Henrik Krizman sta sprejela popoldne razne stranke ter jim podala pojasnila v raznih vprašanjih svojih resortov. Zlasti kmetje so bili s pojasnili ministra za agrarno reformo dr. Krizmana jako zadovoljni, ker je objubil, da bo glede izvedbe agrarne reforme v Bosni in Hercegovini storil vse, da se nudi v smislu demokratskih načel prebivalstvu čim najhitrejša in najizdatnejša pomoč. — Jako ugodno so vplivala na zborovalce tudi izjavljajna ministra financ Koste Stojanovića. — Zborovanje se je vršilo mirno in dostojno in ni prišlo niti enkrat do kakih nemirov. Bila je to silajna manifestacija demokratske misli.

Sarajevo, 6. septembra. Na včerajšnji silajni manifestaciji demokratske stranke je izjavil minister na razpoložljivo Ljuba Davidović v glavnem sledeče misli: Demokratska stranka je zasnovana na najširših demokratskih temeljih, a glavni cilj je ta, da narod sam rešuje vsa važna vprašanja po lastni sodbi. Naša nova država mora biti edinstvena in svobodna, enaki pa so vsi prebivalci brez razlike. Proti argumentom separatistov je izjavil

Davidović sledeče: Danes ni Velike Srbije, država sega od Triglava do Vardarja, ni Velike Hrvatske, marveč samo država, ki sega narobe od Vardarja do Triglava in od Timoka do morja. Tem principom se je prilagodila demokratska stranka s svojim delom, pa tudi z vprašanjem rešitve agrarne reforme. V Srbiji je narod pravilno sodil in je, čeprav je za Srbijo demokratska stranka nova stranka, večino občinskih uprav spravil v demokratske roke. Res je, da niti ena stranka, ki sodeluje v koalicijski vladi, ne more natanko izvesti svojega programa, marveč na račun sporazuma v marsičem popustiti, a demokratska stranka je s svojim delom pokazala, kaj hoče in kaj zmore. Z vzklikom: »Živela demokracija!« je zaključil Davidović svoja izjavljajna, ki so bila mestoma prekinjena z burnim odobravanjem. — Minister financ Kosta Stojanović je v svojem govoru omenil strašne posledice vojne, ki ni uničila direktno nad 20.000.000 ljudi, marveč tudi indirektno 20.000.000 zemeljskega prebivalstva. Vsled vojne se je produkcija zmanjšala in izprale so se vse zaloge. Pri nas, v agrarni državi, tvori najvažnejše vprašanje vprašanje komunikacije. Za pasivne kraje naše države rabimo kakih 10.000 vagonov žita, imamo ga pa deset- do petnaškrat več na razpolago. Zato je nujno potreben svobodni izvoz, ker bi bili sicer producenti prikrajšani za kakih 35 milijard. Kar se tiče davkov, je naša država, oziroma so njeni prebivalci na dobrem. Na vsakega prebivalca pride največ 260 do 270 dinarjev davka letno, medtem ko pride v Franciji na vsako osebo najmanj 1000 dinarjev davka. — Minister za agrarno reformo dr. Henrik Krizman je razpravljal o agrarnem problemu in o rešitvi tega vprašanja v Srbiji. Avstro - Ogrska je v sedaj naših pokrajinah zadrževala rešitev tega vprašanja, ker ni hotela dati narodu svobode. S strani gotovih politikov se predhaja demokratom boljševiško stremjenje, ker hočejo demokrate radikalno izvesti agrarno vprašanje, a to ni ničesar drugega, nego skrb za lastna posestva. Nato se je dotaknil minister dr. Krizman begluskoga vprašanja in spremembe členov 6 in 7 begluskoga uredbe po drugi Protičević vladi. Končno je prešel na ureditev agrarnega vprašanja v drugih državah. V Čehoslovaški se je rešilo vprašanje tako, da pripada zemlja onim, ki jo obdelujejo in ne lastnikom, ki žive od rente, a ne delajo. Istotako se je to vprašanje rešilo v Rumuniji, pa tudi pri nas mora priti do tega. Demokrate doslej tega sicer še niso mogli doseči, a trdno je prepričan, da se bo ta cilj dosegel. Veleposestnikom ne gre nikaka odkodnina, renta naj se prizna samo onim, ki bi sicer ne mogli živeti. Navajal je razne zanimive momente iz izvedbe agrarne reforme ter poročal o uspehih kolonizacije po dobrovoljcih. Poročilo ministra dr. Krizmana je izzvalo splošno odobravanje in pritrdjevanje.

Pismo iz Celovca.

Vse strune napenjam, da bi rešili Celovec in cono B za Avstrijo. Na pomoč kličejo vse Bogoje in hudiče, a kakor je opaziti, vse skupaj ne bo pomagalo nič. Kmetstvo prebivalstva rote, da pošilja živce v mesto vsaj sedaj pred plebiscitom, ker Celovec je »bedrängt«. Tako joka in cvili celovška nemška in nemška klika. Toda pri tem so celovski nemurji našli brata Laha, ki se okoli njih in oni okoli njega kaj sumljivo smukajo. Nemca poznamo, da je zvit in tudi nasilen in prav nič izbirčen pri sredstvih, ko mu gre za kožo, o poštenosti Lahov sploh in o njih ljubezni do nas smo pa menda tudi dovolj poučeni. Torej pozor! Ta dva najnovejša brata nekaj pripravljata, ker po Celovcu kamor človek stopi, zadeneš v italijanskega vojaka ali karabinerja, ki se že tako prešerno ponašajo, kakor da bi bil Celovec že od nekdaj predmestje Rima.

Iz cone A prihajajo za Nemce in nemurje žalostne vesti in danes že niti najbolj zagrizeni Nemec več ne verja, ne v nemško zmago v coni A. Celo občinski svetovalci v Celovcu so se pri zadnji seji prav resno posvetovali, dali ne bi bilo morda dobro stopiti z Jugoslavijo v dogovor in skleniti kak kompromis, po katerem naj bi Jugoslavija obdržala cono A za sebe brez plebiscita, a cona B naj bi se pustila. Nemški Avstriji. To in pa zveza z Italijani je znamenje, da so že popolnoma glavo izgubili, a s tem tudi trezno in pravo orientacijo. Bolj bojevitji pa hujskajo na poboje, na teror, ki je po njih mnenju še edino sredstvo, s katerim se bo dalo še kaj doseči. Plebiscit se pa bliža z brzim korakom. Okoli plebiscitne komisije letajo, da se za njimi kar kadi, moledujejo, jokajo, cvili in kopicijo pritožbe na pritožbe proti jugoslovenskemu »barbarstvu«, pa kakor vse kaže, jim gre na roko le signor principe Borghese in ostali gospodje iz dežele pomaranč, a Francozi in Angličani se za nje mnogo ne zmenijo, ker so jih glede jugoslovenskega »barbarstva« že parkrat pošteno potegnili. Za nedeljo 29. avgusta t. l. naložili so svojim zaupnikom v coni A, da skličejo tam javne shode, katerih se mora vse udeležiti, kar je za priklopitev k Avstriji. Kolikor nam je v Celovcu do sedaj znano, sklicali so take shode v Grebincu in Borovljah; torej v najbolj zagrizenih nemških gnezdih. Kakor nam je sedaj znano, vršil se je v teh dveh krajih

pravi pogreb nemške in nemške sivi v coni A. V Grebini je moral priti, po nemurjih na pomoč poklicani član plebiscitne komisije, angleški podpolkovnik, ki je, prišedši na mesto, pozval navzoče, da se razdele v dva tabora in sicer tisti, ki so za Jugoslavijo na desno, a oni, ki so za Avstrijo, na levo. Groza je spreletela sklicatelje shoda, ko so opazili, da je ogromna večina stopila na desno stran, a na levi ostala le počista ljudi s posevčnimi glavami. Angleški podpolkovnik jih je beje primerno podučil, na kar so brez shoda ob splošni veselosti navzočih se razpršili. Tako nekako je bilo tudi v Borovljah. To je bilo zadnje štetje pristajev Avstrije v coni A, katero je naravnost katastrofalno vplivalo na celovško kliko. Vse nekako čuti, da se bliža koroska tragedija svojemu koncu. V Celovcu samem se nekaj kuha, — nekaj se pripravlja, a prave slike še danes ne more nikdo videti. Opreznost z našo strano bo na mestu, ker človek, ki je obupan, more storiti vsako zlo, predno pogine. Tako je tudi z našimi Nemci in nemurji. Uradništvo vije roke, kaj bo z njih eksistenco, a trgovci in obrtniki vidijo svojo rešitev edino pod jugoslovensko upravo, nimbže pa neče iti na slebo nam treba zmazovati in trpeti posledice. Uradništvo, penzionisti, invalidi in učiteljstvo naj bo brez skrbi, ker v Jugoslaviji zagisurana jim je bodočnost. V Jugoslaviji se čutijo tudi državljani nemške narodnosti popolnoma dobro in uživajo brezskrbno svobodo, kakor vsak drug držaljan. Le mirno kri in nobenih nepremišljenih incidentov, pa bo vse dobro. Ura rešitve se nam bliža. Pod jugoslovensko upravo lahko brez skrbi zremo v bodočnost. Ne bo nam treba zmazovati in trpeti pomanjkanja, še manj pa pošiljati naše otroke po celem svetu in sedaj pri tem, sedaj pri onem bezačiti košek kruha. Zadušimo vsako vstajo, vzprijorjeno po znorelih celovških teroristih, sami, a v najslabšem slučaju pokličimo na pomoč jugoslovensko vojsko iz cone A. Čeprav nam do sedaj ti teroristi ne pušče svobodno dihati, opaža se pa že po obrazih poedincev, da že vsakdo težko čaka na odrešenje.

Da je Avstrija propadla, nam dokazujejo vsak dan. Najboljši nemški poznavalci Avstrije v svojih novinah, nam pripovedujejo sam antantni kurator. Tako vržejo misli in ideje danes pri nas v Celovcu tik pred odločitvijo. Mo-

goče je, da se bo cela stvar mirnim potom rešila, a tudi nasilja niso izključena, pa že danes opozarjamo celovški Slovenci brate okraj demarkacijske črte: bodite pripravljeni na vse in ne pustite se uspraviti po nemški in nemčurški potuhljenosti. Morda se bodo še pravočasno vdali usodi, ker ne vidijo nikjer izhoda, a morda bodo pokazali še enkrat zobe kakor stekel pes, tedaj

pa hitro orodje v roke in popolnite jim te zobe, pa bodo končno ležali pred vami kakor pohlevni kužki. Zanesite se na svojo moč in ne računajte na pravičnost nikogar, niti interalirane komisije, kateri gre sicer vsa čast in hvala, kakor članom narodov, ki so nam vsaj deloma prijateljski naklonjeni. Živel jugoslovanski Celovec!

Celovečan.

Osemnajsti svetovni kongres Svobodne misli v Pragi.

Praga, 5. sept. V nekdanjem Husovem, zdaj Masarykovem mestu so se sešli dne 4. s predposvetovanjem generalnega sveta Svetovne Svobodne misli in glavnih delegatov udeleženi narodnosti. Na kongresu so zastopali tudi Jugoslovenci.

Danes v nedeljo se je vršila v veliki dvorani Občinskega doma slavnostna otvoritev kongresa z volitvijo častnega in izvršilnega predsedništva s posmrtnim spominom umrlih. Sledilo je poročilo generalnega sekretariata in pozdravni nagovori delegatov vseh zastopanih narodnosti. Opoldne se je poklonil generalni svet prvemu prezidentu republike. Popoldne se je vršila v Staromestskem náměstí manifestacijski tabor, na katerem je referiral dr. Bartošek o obračunu s protireformacijo. Zvečer se je vršila slavnostna predstava v Narodnem divadlu, v Smetanovi dvorani Občinskega doma pa slavnostni koncert. Jutri, ponedeljek, popoldne je plenarno zborovanje o ločitvi države od cerkve.

Osemnajsti svetovni kongres Svobodne misli se je otvoril v soboto 4. s predposvetovanjem generalnega sveta Svetovne Svobodne misli in glavnih delegatov udeleženi narodnosti. Na kongresu so zastopali tudi Jugoslovenci.

Danes v nedeljo se je vršila v veliki dvorani Občinskega doma slavnostna otvoritev kongresa z volitvijo častnega in izvršilnega predsedništva s posmrtnim spominom umrlih. Sledilo je poročilo generalnega sekretariata in pozdravni nagovori delegatov vseh zastopanih narodnosti. Opoldne se je poklonil generalni svet prvemu prezidentu republike. Popoldne se je vršila v Staromestskem náměstí manifestacijski tabor, na katerem je referiral dr. Bartošek o obračunu s protireformacijo. Zvečer se je vršila slavnostna predstava v Narodnem divadlu, v Smetanovi dvorani Občinskega doma pa slavnostni koncert. Jutri, ponedeljek, popoldne je plenarno zborovanje o ločitvi države od cerkve.

Narodno gospodarstvo.

KONSUMNI DAVKI PO PRORAČUNU.

Davki se običajno dele na dve skupini: na neposredne in posredne. Posredni se navadno zovejo konsumni, ker zadevajo konsum. Srbijanci imenujejo to vrsto davkov trošarina. O direktnih davkih smo z ozirom na naš državni proračun za leto 1920—1921 že govorili. Nanovo se uvede davek na vojne dobičke, invalidski davek, davek na kupčijski promet, Splošna pridobitina pa je nameravana v štirikratnem iznosu, prav tako izprememba je nameravana glede zemljiškega in hišnorazrednega davka. Slednja dva, če se objektivno sodi, nista na sebi občutna. V državnem finančnem zakonu je govor tudi o trošarini ali o konsumnih davkih. Po starih zakonih, ki veljajo za Slovenijo, prihajajo kot trošarina v poštev: davek na sladkor, žganje, vino, pivo, meso in tudi petrolej. V Srbiji je trošarina urejena po zakonu iz leta 1909 in je zadevala 25 predmetov. V novoosvojenih krajinah jih je bilo kakih deset. Zaradi obnove Srbije se je nekatere v srbijanski tarifli našteje trošarinske predmete izločilo. Kar pa jih je ostalo, se jih je uvedlo za celo kraljevino. Tako je dosežena enotnost glede števil predmetov. Hkratu se je določilo enakomerno trošarino za celo državo. Za gotove predmete se je pri tem konsumni davek povečal, ker je, kakor pravi finančnega ministra ekspozé, tako zahtevala potreba zemlje.

Glasom posebne tarife, pridejane proračunu, se bo pobirala državna trošarina v teh-le zneskih: za sladkor 100 dinarjev na 100 kg, na kavo 100 dinarjev za 100 kg, za kavirovne surovine 30 dinarjev, za riž 20,

na jedilno olje 20 dinarjev za 100 litrov, na pivo od hl stopnje ekstrakta 2 dinarja, na fina vina 300 dinarjev za 100 litrov, na liker 400, na rum 300, na sveče 20 dinarjev za 100 kg, na električna svetila (sijalice) mesečno 5 dinarjev od 32 nominalnih sveč, preko tega za vsako 0.30 dinarja, na plin od m³ 0.20 dinarja. Svetilnik že v rabi ne zadene davek. Glede občin je poseben predpis. Na karbid je plačati 30 din. za 100 kg, na alkohol 10 din. od hl stopnje, če ni plačana monopolna taksa, na sadno žganje od hl stopnje 5, na mineralne vode in slične vode od litra 0.20 din., po kalice itd. od litra 0.10 din., od kvasa na 1 kg po 1 din.

Razen tega bo plačevati po starih zakonih trošarina: od vina, vinskega in sadnega mošta. Ostane tudi vžitina, kjer je vpeljana po zaključnih mestih, posebna davščina od žganih pišca, kontrolna pristojba za denaturiranje špirta ter davek na petrolej in žgice, dokler se ne izvede državni monopol.

Finančni minister je po členu 162 pooblaščen, da v Sloveniji, izvzemši Prekmurje, namesto sedanjega davka na vino in mošt ter namesto deželnih doklad in samostojnih naklad vpelje trošarino v iznosu 32 kron od hl vina, mošta in medice, od sadjeva 8 K od hl, od buteljskega vina 0.60 K za steklenico do tri četrti litra vsebine. Nadalje je minister pooblaščen, da pri nas, izvzemši Ljubljano, uvede trošarino od mesa po posebnih tarifli, ki znaša v I. razredu 24 K od govedine, od teleta po enim letom 4 K, od svinje 6 K, od mesa po 8 K za 100 kg.

Odkritje Škrabčevega spomenika.

Škrabčeva slavnost v Ribnici se vrši ob vsakem vremenu v nedeljo, dne 12. septembra t. l. in sicer s sledečim sporedom:

1. Po prihodu dopoldanskega vlaka ob pol enajstih sprevod iz trga Ribnica v Hrvaščo s salezijansko godbo na čelu. Društva se razvrstijo na trgu v sprevod.
2. Ob 11. uri sv. maša v Hrvači na prostem pred slavljeno hišo, pri kateri poje okrog 70 pevki in pevcev.
3. Odkritje spomenika s slavnostnim govorom, ki ga govori vseučiliški profesor dr. Josip Mantuan.
- Popoldne, 4. Po slovesnih litanijah,

ki se vrše ob 2. uri v župni cerkvi v Ribnici, je velika ljudska veselica v Hrvači, na vasi, kjer se dobe vsakovrstna okrepčila. Na sporedu je tudi bogat srečolov. Pri veselici igra salezijanska godba (okrog 40 mož).

Tem potom vabimo vsa kulturna društva, posebno iz okraja. Društvene zastave posebno pozdravljene! Vabimo vse prijatelje našega učenjaka p. Stanislava.

Dekleta v narodnih nošah. Društva naj po možnosti javijo svojo udeležbo s pripombo ali pridejo z zastavo. Odbor.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 7. septembra 1920.

— Gradnja poslopja za tehniško fakulteto. Gradbeni komitet za ustanovitev tehniške fakultete, ki je prevzel nalogo nastanitvi letošnji III. letnik te fakultete ter oddelek za arhitekturo, je dovršil potrebne priprave tako daleč, da se je gradnja novega poslopja pričela dne 6. septembra t. l. Poslopje se gradi na zapadnem vogalu Aškerčeve in Iv. Murinkove ulice poleg državne obrtne šole na zemljišču, ki ga je univerzitetna uprava vzela v zakup od nemškega vitezkega reda. Gradbeni načrt se je izdelal ob sodelovanju odličnega rojaka g. arh. Plečnika, profesorja praške akademije umetnosti, ter g. dr. ing. Krala, profesorja univerze v Ljubljani, izvršitev gradnje pa se je

poverila Kranjski stavbi družbi. Vendar se ne more letos izvršiti ves načrt za predvideni prvi paviljon, ker nedostajajo sredstev in materiala. Zato preostane za prihodnje leto še en trakt poslopja in se zgradi zaenkrat le večja polovica načrta. Gradbeni komitet si je zagotovil toliko denarnih sredstev, da more započeti gradbo in da sme upati, da se potrebo svoto pridobi. Za tak uspeh gre zahvala predvsem nekaterim našim denarnim zavodom, ki so z velikopotezno munificenco, z darili in z brezobrestnimi posojili, prišli na pomoč komitetu. Pričakuje se, da se naprosilo odzovejo še ostali denarni zavodi. Poleg teh zavodov pa so z izdatnimi denarnimi prispevki,

oziroma z brezplačno dobavo stavbenega materiala prispevali še drugi činitelji, posamezne industrije in veleposesniki. Konečno se je sklenila s Kranjsko stavbno družbo zelo ugodna stavbna pogodba. Gradbeni komitet bo svojčas o vsej akciji obširneje poročal javnosti. Zaenkrat izreka svojo udano zahvalo vsem činiteljem, ki so omogočili udeležitev lepe misli, da v nujnem položaju sami poskrbimo streho za našo tehniško fakulteto.

— Gospod dr. Vladimir Ravnlhar, poverjenik za socialno skrbstvo je že skoraj docela okreval. Obol je na paratifu, ne na griži, kakor so poročali nekateri listi. Potreba mu je samo še nekoliko rekonvalescenca in zopet se bo lahko posvetil svojim poslom.

— Minister dr. Korošec obolel na legarju. Iz Maribora poročajo, Minister dr. Korošec, ki so ga pripeljali včeraj iz Beograda, je obolel za legarjem in so ga danes oddali v bolnišnico.

— Brezbrižnost ali pozabljivost. Eno najzagrizenejših nemškutarskih mest na Spod. Stajerskem je trg Vitanje. Vsa okolica je čisto slovenska in tudi v trgu prebivajo razun peščice Nemcev in nemčurjev amii Slovenci. Vkljub temu pa je občinska uprava v nemškutarskih rokah. Nemškutarski občinski odbor, ki je bil izvoljen še pod staro Avstrijo, je še vedno na krmilu, kakor da bi se ne bilo ničesar spremenilo. Deželna vlada je razpustila na stotine občinskih zastopov med njimi tudi mnogo slovenskih, glede katerih ni imela pravzaprav nobenega povoda. Tem razpuščenim občinskim zastopom načeljuje že skoro 2. leti od vlade postavljeni gerenti. V Vitanju pa je ostalo pri starem. Kakor pod Avstrijo, tako vedre in oblačijo v Vitanju še vedno dr. Kokoschneegg, Hofbauer, Strasser, Schuster Findenig in kakor se že imenujejo razne druge nemškutarske veličine. Ta občinski odbor ima v rokah tudi gospodarstvo v takozvani Jevševi Loki, ki obsega obsežen gozdni in pašni kompleks. Iz občinskega gozda so samo letos prodali lesa za okroglo 100.000 kron. Ničče ne ve, v kakšne svrhe se je porabil ta denar. Deželna vlada je menda docela pozabila, da obstoja trg Vitanje kateremu tudi v Jugoslaviji gospodujejo isti Vsenemci kakor pod Karlom in Franom Josipom.

— »Ljubljanska trdnjava«. Originalne liste nimanem pred seboj pač pa smo čitali dvojce prestav imenika olih oseb, ki jih zahteva italijanska vlada, da se ji od avstrijske vlade izroče, da sodi o njih postopanju med vojno. Lista sama na sebi nas prav malo zanima, če tudi stoji v njej marsikatero nam iz vojnih, pa tudi povojnih časov znano ime. Pri polkovniku Karlu v. Kernu pa čitanju z začudenjem v prevodu te liste: »Kommandant der Feste Laibach«. Iz ljubljanskega Gradu so torej napravili trdnjavo Ljubljano. Naš Grad naj bi torej dal celi Ljubljani značaj utrjenega meta! Znano je vsem, da tam gori ni niti ene naprave, ki bi upravičevala sum, da se more Grad kdaj rabiti kot vojaško važna postojanka. V srednjem veku je bila pač Ljubljana utrjena, kakor vsa mesta in sicer proti napadom Turkov in Benečanov, od teh utrdb pa so izginili malone vsi sledovi, samo naš Grad je ostal kot nekaka zgodovinska reminiscenca na prejšnje čase. Ni nam znano, ali je prestava točna, če pa ni pomote, bi lahko sodili da smatrajo v Italiji iz zlobnega namena naše odprto mesto Ljubljano za trdnjavo.

— Meštrovič pride v Ljubljano. Kakor poročajo iz Zagreba, pride danes zvečer v Ljubljano kipar Ivan Meštrovič.

— Društvo jugoslovanskih dobrovoljcev za Slovenijo opozarja slovensko občinstvo na svojo jutrišnjo manifestacijo. Ob 8. uri je sestanek dobrovoljcev in gostov v društvenih prostorih; ob pol 10. uri v garnizijski bolnišnici sporniska služba, ob 11. uri v Unionski manifestacijsko zborovanje z referatom o dobrovoljskem pokretu. Zvečer prijateljski sestanek v Unionski dvorani s sodelovanjem vojaške godbe. Začetek ob 8. uri zvečer! Pozivamo občinstvo da se teh prireditvah udeleži v častnem številu, da pokaže javno, kako ve ceniti delo jugoslovanskih dobrovoljcev v borbi za osvobodjenje slovenske domovine.

— Na mednarodni zavezniki kongres antropologov v Parizu je odpotoval kot jugoslovanski zastopnik g. dr. Niko Zupanič, kustos etnografskega muzeja v Beogradu, bivši član jugoslovanskega odbora v Londonu.

— Velik protestni shod hišnih posestnikov. V sredo dne 15. t. m. se vrši v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani ob 4. popoldne velik protestni shod hišnih posestnikov iz cele Slovenije, na katerem bodo poročali tudi zastopniki iz Srbije in

Hrvatske. Dolžnost je vsakega hišnega posestnika, da se tega shoda sigurno udeleži. Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani.

— Otvoritev telefonske centrala v Logavsi. Dne 2. avgusta t. l. se je otvorila pri poštnem uradu v Logavsi, politični okraj Borovlje telefonska centrala z javno govorilnico, z omejeno dnevno službo, za krajevni in medkrajevni promet. Dne 1. septembra t. l. se je istotam otvorila brzovojna postaja s telefonskim obratom.

— Mariborska kronika. Maribor, 6. septembra. Policija je danes in včeraj pregledovala po mariborskih trgovinah bankovce. Pri tej priliki je bilo zaplenjenih 22 ponarejenih 20 dinarskih bankovcev. V noči od sobote na nedeljo se je sprl Alojzij Arbeiter s svojo ženo. Prišlo je do pretepa, žena je pobegnila v sami srajci ter skočila v Dravo. Neka njena sestanovalka je pravočasno opazila beg, stekla za njo ter jo še pravočasno potegnila iz Drave. — Narednik dravske divizijske godbe Anton Leben je za časa bivanja godbe v Rogaški Slatini nabral med tovariši 4000 K za pribojške k hrani ter s to svoto pobegnil. Danes ga je zasačila policija. Pri njem so našli še ves denar. — Znani nemški izziivač kapelnik Maks Schönherr, ki so ga radi njegovega izjavljajočega nastopa odslovili od godbe južne železnice je sedaj nastavljen kot kapelnik pri slovenskem gledališču. — Razne občinske doklade so se glasom naredbe deželne vlade za Slovenijo znatno povišale. — Pri mariborskem sodišču je nastopil službo znani nemškutar Morocutti in so se mu priznale dnevnice v tako visoki izmeri, da so vsi ostali slovenski sodniki vsled tega dejstva užaljeni.

— Sokolski vlak z Vrhnik se vrača 8. t. m. ob 23. uri zvečer. Vdeleženci iz Ljubljane se lahko odpeljejo iz Ljubljane gl. kol. popoldne, z vlakom 2703, ob 13.18 uri.

— Poziv učiteljsvu UJU. K odkritju spominske plošče pok. patru Škrabcu, ki bo v nedeljo 12. t. m. vabi vse zavedno v UJU organizirano učiteljsvo podpisano predsedstvo. Pohitimo v skromno Hrovačo pri Ribnici (Dolenjsko) tega dne, da dostojno proslavimo spomin našega prvaka na jezikovnem polju. Predsedstvo okraj. učit. društva za kočevski okraj.

— Koroški »folksverovci« na delu. Iz Svetne Vasi nam pišejo: Ko so bili v nedeljo 29. avgusta domači odsotni, so odnesli pri Oražu tatovi denar, več tisoč, in druge vrednostne stvari. Sumi se, da so storilci nekí potepuhi iz celovške okolice, ki prihajajo sem zdaj po otvoritvi demark. črte nemoteni, katere so ljudje videli. Prej je bil ves čas mir in red, zdaj pa se kar vrste tavine, rop in požigi, ki jih imajo vse na vesti nemčurji.

— Poročil se je dne 6. t. m. gospod Vlado Kmet, trgovec v Ljubljani z gospodično Nado Smole iz znane sevnjske narodne rodbine. Bilo srečno!

— Umrla je v Ljubljani ga. Ivana Supančičeva. Pokojnica je bila ena najdelavnejših narodnih dam, ki si je pridobila zlasti za »Družbo Sv. Cirila in Metoda« nevnetljivih zaslug. Vživala je v javnosti splošen ugled in spoštovanje. Bodi ji ohranjen trajen spomin.

— V septembru je najlepše na Klopinskem jezeru. Hotel otvorjen celo leto. Izborna postrežba.

— Silke s potovanja po naši »državni« železnici. Če se pelješ danes po tej železnici z Jesenic v Ljubljano ali pa narobe, se ti prav gotovo to-le pripeti: Pri blagajni plačaš vožnjo, pa ne dobiš karte: če vprašaš postajenačelnika ali poslujočega uradnika, zakaj ne da karte, ti odgovori: »Jih nimam, če hočete, dam eno za tri osebe skup. na vstopite skupaj v voz.« — Sele, če odločno zahtevaš vozni listek, vsaj pisan ali s strojem napisan, in zapreš drugega s pritožbo pri inspektoratu, dobiš listek, da se brez skrbi voziš. Ali — zdaj te čaka pa še druga, že kar »moderna« — brezobzirnost: vstopi tu ali tam, če nisi uren in tudi brezobziren, ti garantiram, da boš za svoj pošteno plačan sedež — stal! Ko si jo tako srečno pripeljal na nabasan hodnik voza, se pa med vožnjo prične ta-le tortura, ki so jo preteklo nedeljo in ponedeljek deloma srečno, deloma nesrečno prestali nekateri potniki — moški kakor ženske: Vlak gre s postaje K., L., R., O. itd., kar ti začno iz dimnika švigati čez vagone in na hodnike med stoječe potnike žareči kosci ognja, nađajo na obleko, pokrivala, kovčke in — seveda tudi na roke in obraze. Tu se vname enemu nahrbtnik, tej dami bluzo, oni pače goreč ožglic na prsi, zakrikne vsled bolečin, itd., ad infinitum, dokler te po neprestanem strahu in nemara še

opeklinah ne privleče vlak v Ljubljano, kjer ga godrnjaje zapustiš. — V Ljubljani smo imeli nekaj časa ravnateljstvo drž. železnice, pa so je morali seveda brž prestaviti v Zagreb, zdaj ima Ljubljana le še »inspektorat«; koliko ima kompetence in »moči«, ne vemo, toliko pa vemo, da imamo potniki, ki to oduščno drago vožnjo pošteno plačujemo, pravico, zahtevati od železnične uprave za svoj denar brezopojno sedeže v vagonih in ne stojišča, izročitev voznih listov in varnost za življenje in imetje. Teh albarskih razmer pa nismo voljni več prenašati, ne na železnici, pa tudi ne — drugje! — Potnik v imenu več drugih!

— Nečuvana obsodba pri carlarnici v Škofji Loki. Pišejo nam: Hinko Ciglič, Jožef Martinčič in Andrej Nikolavčič, vsi pristojni v občini Sv. Florijan, okrajno glavarstvo Gorica, so bili takoj začetkom vojne z Italijo po Italijanih s svojimi družinami vred deloma internirani, deloma pregnani in so se vrnili na svoje razrušene in opustošene domove šele po razpadu avstrijske fronte. Dne 17. maja 1920 so prišli na semenj v Kranj in si kupili vsak enega mladega prešiča z namenom, da jih zredijo in potem doma zakoljejo. Na poti proti Selcem pa so jih prišli orožniki, odvzeli prešiče, nje same pa odvedli v zapore okrajnega sodišča v Škofji Loki. Okrajno glavarstvo v Kranju je prešiče zaplenilo in jih dalo prodati na javni dražbi, tihotapce pa obsodilo vsakega na 20 K globe in 14 dni zapore. Človek bi mislil, da so sprejeli Ciglič, Martinčič in Nikolavčič zadosti hudo kazen za prestopne tihotapljenja. Toda prišla je zadeva pred carinski urad v Ljubljani in ta je obsodil navedeni tri goriške Slovence vsakega na 2403 dinarje globe, ki se poviša za 100%, katera kazen pa se vsled pomankanja premoženja spremeni v zaporno kazen pri vsakem na 1 leto. Povrh tega se obsodi še vsak na 5000 dinarjev in za razsodbo plačati mora še vsak 100 dinarjev takse. Proti tej razsodbi so se pravočasno pritožili v Beograd, toda rešitve ni in oni sedijo še vedno v zaporu. Ciglič, Martinčič in Nikolavčič nimajo nikakega premoženja in če bi ga tudi imeli, bi ga carinski urad ne mogel od njih iztirjati, ker so iz okupiranega ozemlja. Pač pa bo carlarnica mogla plačati justični upravi prehranjevalne stroške, ki bodo znašali po sedanjem zaračunanju za vsakega na dan 15 K ali za vse skupaj na leto 16.425 K. Znano je dobro, da se je v zadnjih letih veliko tihotapilo tudi s predmeti velikanske vrednosti; znano je tudi iz časopisja, da so oblasti za take tihotapce zvedele in jih preganjale, ni pa se še slišalo, da bi bil kak tihotapec prejel tako visoko kazen in magari je tihotapil s predmeti milijonske vrednosti. Gospodje pri carinskem uradu so odmerili najvišjo po srbiskem carinskem zakonu dopustno kazen, neupoštevajoč dejanskih razmer, česar pa jim zameriti ne moremo, ker jim pač manjka vsak upogled v naše razmere.

— Amerikanski Jugoslavozi za Jugoslovansko Matico. Med našimi rojaki, toliko v južni, kolikor v severni Ameriki, vlada veliko zanimanje za Jugoslovansko Matico. Slovenska Narodna Zveza v Clevelandu, Ohio, je priglasila že 24. aprila t. l. svoj pristop ter poslala 100 dolarjev kot članarino. Obenem je prijavila 15 članov, kateri so plačali vsak po 1 dolar članarine. Ta dar je sprejelo zelo priščno pismo, v katerem ameriški rojaki navdušeno pozdravljajo ustanovitev Jugoslovanske Maticе ter ji obljubljajo svojo pomoč. Zgoraj omenjena Zveza je poslala pozneje še 6 dolarjev in nas ravnokar obvešča, da je poslala še 1000 K kot dar g. Vinka Bonača namesto venca na grob pokojnega očeta. Jugoslovanska Narodna obrana, odsek »Slovenija« v Buenos Airesu v Argentini, je tudi že poslala svoj prispevek, in sicer 56 sev. ameriških dolarjev ter pozneje zopet 25.36 dol., njeno glasilo »Jadran« pa ima stalno rubriko Jugoslovanske Maticе, kjer poroča o njenem delovanju in širi propagando za njo med svojimi rojaki. Tako naši bratje v Ameriki. Da mi ne smemo zostati za njimi, bi bilo odveč pripomniti.

— Za nesrečne koroške pogorelce, ki jim je nemška roka zapalila vse premoženje so darovali: stalni gostje gostilne F. Kavčič na Privozu v Ljubljani K 1420, g. Ivan Nagel, župnik v St. Ilju ob Dravi K 20; g. Iv. Ev. Kolavčič, goriški kanonik, tačas na Brezjah K 60; g. kanonik piše: »trije begunci iz naše, žal še vedno zasedene in hudo zatirane goriške okolice pošiljamo od svojega ubožstva mali znesek kot skromen prispevek v pomoč ubožemu pogorelcu Francu Vedeniku in njegovi ženi Magdalenici iz Carč, vasi blizu demarkacijske črte med A in B cono, z njuno

prošnja, naj bi vsi Slovenci, a posebej tisti, ki so kot vojni dobričarji obogatili, prihiteli na pomoč tej nesrečni družini z obilnimi darovi. — Nadaljne darove sprejema radevolje upravitelstvo našega lista.

— **Vesti iz Amerike.** Umrli je v Jolietu Barbara Babič, stara okoli 50 let, doma iz Dragatuša v Beli Krajini. V Clevelandu je umrl Ignacij Marinčič, doma iz Bukovice pri Št. Vidu na Dolenjskem. Star je bil 40 let. Pregarjanje radi prestopkov prohibicije je precej ostro. Takoregarjanje oblasti Ivana Veselke v Clevelandu, da je v avtomobilu prevažal žganje. Komisar mu je zaplenil avtomobil in ga hoče prodati. Veselko trdi, da on ni vozil žganja in je radi tega vložil tožbo proti vladi. — Predavanje o farmah v newyorški državi je imel Ivan Zulič. To je bilo prvo slovensko predavanje z namenom, da se privabi slovenske izseljence h kmetovanju. — Iz Bele Krajine poroča nekdo v ameriških listih, da se jih je precej vrnilo iz Amerike ali mnogo jih je šlo nazaj v Ameriko, ker niso mogli doma kupiti nikakega zemljišča. — Velik semen je se vršil za Slovenski Narodni dom v Clevelandu. Nabralo se je dohodkov nad 6000 dolarjev.

— **Nesreča z granatnim vžigalnikom.** Včeraj popoldne po četrti uri se je zgodila na Poljanah na Zrinskih (prej Elizabetni) cesti velika nesreča. Vajenec čevljarstva mojstra Media. Varaždinca Mijo Šagac se je igral z granatnim vžigalnikom, ki je naenkrat eksplodiral ter prebil šestnajstletnemu Šagcu v lobo in tudi sicer smrtno poškodoval, dočim je enoindvajsetletnemu pomočniku Antonu Zbaničniku skoraj odtrgalo desnico. Šagac je bil na mestu mrtve, njegov brat pa je lahko ranjen. Oba ranjena so pripeljala na ukaz došlega zdravnika dr. Derčarja v bolnico, mrtvega pa so prepeljali v mrtvašnico.

Kultura.

— **Pygmalion B. Shawa** se je snoči na željo gledaliških posetnikov ponovil. Gledališče je bilo še dokaj dobro zasedeno, predstava, kakor sploh ni bilo drugače pričakovati in kakor prvič prvovrstna. Občinstvo je sprejelo ruske igralce s toplo simpatijo in jim izražalo svojo hvalo z dolgotrajnim ploskanjem in vzkliki. Dama ruske dramatične družbe so bili poklonjeni krasni šoki in znak hvalečnosti, da so nam našo dramso sezilo otvorili z vrsto vzglednih in užitnih polnih predstav.

— **Književno — umetniški natečaj.** Umetniški oddelček ministrstva prosvete razpisuje na podlagi rešenja gospoda ministra prosvete od 1. t. m. U. Br. 1376 natečaj za najboljšo dramo, roman, opero, vokalno, instrumentalno in kamorno ali klavirsko kompozicijo. Pogoji tega natečaja so: 1. Drama mora biti ali tragedija ali komedija, komad iz življenja našega naroda iz kateregakoli kraja o dogodkih iz sedanjosti ali preteklosti, v prozi ali stihu, brez omejitve v številu aktov, toda pod pogojem, da izpolnjuje namen. Nagrada za dramo je 8000 dinarjev. 2. Roman mora biti iz življenja našega naroda iz kateregakoli kraja z dogodki iz sedanjosti ali preteklosti. Nagrada za roman je 8000 dinarjev. 3. Opera mora biti iz življenja našega naroda iz kateregakoli kraja, iz preteklosti ali sedanjosti, brez omejitve o številu aktov, toda da izpolnjuje namen. Godba v operi mora biti iz razduha naše nacionalne umetnosti. Opero in libreto predloži za nagrado kot edinstveno delo komunist. Rokopis opere mora biti pisan s črnilom, a predlaga se orkestralna partitura in klavirski izvod s tekstom. Nagrada 10.000 dinarjev. 4. Vokalno — instrumentalna skladba mora biti širokoti, oratorni razmerji, toda svobodna po formi. Rokopis skladbe mora biti pisan s črnilom, a predložiti je partituro in klavirski izvod s tekstom. Nagrada 2000 dinarjev. 5. Instrumentalna skladba mora biti za veliki ali mali orkester, forma sinfonije ali sinfonijske poeme ali suite. Predloži se dvoročni klavirski izvod, pisan s črnilom. Nagrada 1000 dinarjev. 6. Kamorna ali klavirska skladba večjega obsega. Predložiti je s črnilom pisano partituro. Nagrada 1000 din. V natečaju se more predložiti samo spise in skladbe, ki še niso objavljene ali predvajane. Rok za predložitev rokopisov in skladb je 1. julij 1921. Rokopisi in skladbe se predajo osebo na revers ali po pošti proti povratnemu receptu, umetniškemu odd. ministrstva prosvete. Rokopisi in kompozicije morejo nositi ime piševo odnosno skladateljevo, toda morejo se predložiti tudi pod pseudonimom. Ocenjevalna razsodišča za poedine vrste del bo določil naknadno gospod minister prosvete.

— **Gledališka lista in Talija.** Pododbor združenja gledaliških igralcev v Ljubljani začne s 1. oktobrom t. l. izdajati gledališko revijo »Maska«. Izhajala bo dvakrat na mesec. Naročnina vsletmo 140 K, polletno 75 K, četrtletno 40 K; posamezna številka 8 K. — Gledališka uprava začne izdajati tedenski repertoar s poročili o avtorjih, njih delih ter z referati o gledališki režiji, dram. in operni umetnosti vobče. Tednik bo urejal Oton Zupančič. — Hkratu začne izhajati nova Talija, ki bo prinašala repertoarne igre. Kot prvi zvezek izide Gogoljev »Revizor« v novem prevodu dr. Iv. Prijatelja.

— **Prof. Juvancičeve francoske učne knjige** se pripravljajo, ker so v knjigo-tržnjo večinoma pošle, v novi izdaji, ki se bo opirala na najnovejša razmerja.

Tretil in četrti del izdaje skupno kot »srednja stopnja« za tretje in četrto učno leto, dočim je namenjena »višja stopnja« petemu in šestemu učnemu letu. Vseled mnogostanskega povpraševanja naznanja založništvo, da se nahajajo rokopisi že dalj časa v tiskarni, ki bo svoje delo pospešila, kolikor ji bo mogoče. Predvsem izide nova izdaja prvega dela.

— **Spolitev Narodnega divadla z vinohradskim mestnim divadlom v Pragi.** Prosvetno ministrstvo čeho — slovaško je dogovorilo z opravami obeh prvih praskih gledališč sklenilo, da se gledališči združita. Dramski člani Narodnega divadla pa so se proti tej nameri uprli in groze s štrajkom. Intendanca izjavlja, da se take stavke v Narodnem divadlu ne boji. Pa tudi avtorji, katerih dela se uprizarjajo na odru Narodnega divadla, baše niso zadovoljni. Menda se namerava v bodoče uporabljati Narodno divadlo predvsem za opero, vinohradsko mestno divadlo pa predvsem za dramo. Vprašanje Stavovskega divadla velikega gledališča, ki je služilo češkim in kasim nemškim predstavam in ki je po svoji razsežnosti prvovrstna gledališka stavba, pa še vedno ni rešeno.

— **Narodni dekorativni slikar Dragutin Inkiostri-Midenjak.** V Ljubljano je prispel, kakor smo že javili, gosp. Dragutin Inkiostri — Midenjak, dekorativni slikar, dalmatinski rojak. Dolgo vrsto let že deluje v svoji stroki, nabiral je motive in se izpopolnjeval tako, da se je povsod do uglednega, priznanega umetnika. Posebno v letih 1912—1914 je potoval po Bosni, Hercegovini, Banatu, Sremu, Bački, bil je v južni Hrvaški in na Kosovu ter se posvetil proučevanju narodnih motivov, izdelovanju in pomnoževanju alegoričnih narodnih slik in izgradnji pohištva po narodnih motivih. Leta 1914 ga je začela preganjati Avstrija. Bežal je v Rim, vse zbirke, studije in drugo pa je bil vendar mogel spraviti v Trst na varno, kamor se je mogel vrniti pod zaščito nekega posebnega dokumenta. Dobil je mecena in delo se je moglo nadaljevati tako, da se je zvršila tudi aplikacija narodnih motivov v velikem stilu na pohištvo. Vsa ta dela so bila razstavljena v Trstu ali bati se je bilo naskoka fašistov in slikar je gledal, da je spravil svoje reči na varno v Ljubljano, kamor ga je že prej gnala želja. Inkiostri-Midenjak hoče prirediti za interesiranje predavanje z namenom, da se zlasti pomore uveljavljanju narodne ornamentike v pohištvo. Izmed njegovih alegoričnih slik sta znameniti posebno dve veliki, predstavljajoči naš sedanji čas, to je »Jugoslavija« in »Jugosloven izpunjuje svoj zavet«. Popularne so njegove slike »Osvečeno Kosovo«, »Novi guslar«, »Majčina ljubav« in »Sokol i zmija«. Njegova dela so priznana tudi v inozemstvu in je dobil več odlikovanj. Tako imamo Jugosloveni zastopnike v vseh raznih strokah, samo pomagati moramo znati, da morejo takizastopniki delovati in živeti. Gosp. Inkiostri-Midenjaku želimo največjega uspeha.

Omenjamo še, da se je njegovo delovanje pri Jugoslovenih vedno visoko cenilo in so mu v času posebno šli na roko in pomogli gospodje Spiro Janković, direktor Gartner, dr. Lucić-Rocchi in gospa J. Miheličeva.

— **Vezeninska domača obrt se utede pri nas v kratkem razviti v dobričarnosno zaposlitev naših žena in deklet.** Za bližnji začetek šolskega leta se nam obeta otvoritev »Orednjega zavoda« za žensko domačo obrt v Ljubljani, kjer se bo poleg drugih tehnik ženskega ročnega dela učilo tudi vezenje, karšno je bilo do nedavnih časov v navadi med slovenskimi ženami in dekletimi in ki je ob njihovi izredni darovitosti za okraševanje perline opreme ustvarilo tvorbe, kakoršne razkazuje z izredno nazornostjo Albert Sič v svoji ob prevratu pri ljubljanski za slovensko slovnost mnogozaslusni tvrdki Kleinmayr & Bamberg založeni in izdani ceneni publikaciji »Narodne vezenine na Kranjskem«. Že v davni dobi — nekateri v tej nebroj dovršene uspešnih ilustracij obsegaajočih zbirki posneti vzorci segajo celo v 16. stoletje — je naše ženstvo imelo zmisel za lepoto in umetnost in jo je gojilo z vso vno marljivostjo. Ustvarilo je bogate zaklade narodno-umetniških tvorov, s katerimi so se naše prednice ponosale po vsej pravici. V novejšem času pa je domačo krasno umetnost izpodrinila tuja veleobrt in lepota. Ki jih zaradi njih izredne lepote občuduje tujstvo, so skoroda zapadla pozabi. Mi pa, ki nam je do tega, da ohranimo, kar je našega, tem bolj, ako je boljše in lepše nego tujina, smatramo za svojo dolžnost, da zopet dvignemo te zaklade in z njimi pozitivno ljubezen do narodne umetnosti. Naj bi ne bilo nobene ženske ne nižje ne višje šole, kjer se ne bi poučevalo vezenje po narodnih vzorcih, da se čim prej povrnejo časi, ko se je naše ženstvo ponosalo s perlino opremo, ki je bila okrašena v narodnem duhu in dosti lepša, nego z vzorci, ki so nam bili tuji in premočnokrat zverženi brez okusa, lepa tako, da so jo dobričarji prekipci pokupovali in izvažali v tujino, dokler je je bilo le kaj dobiti. Slovenski namizni in oltarni prtji, brisalke, prevlake za blazine, ruže, z vezeninami ozajšani rokavci, istotako okrašene srajce so bili za tujino blago, ki se je drago plačevalo, ker je bilo dosti lepše nego v fabrikah izgotovljeno. Vse kaže, da se v kratkem povrne moda, da mora perlina oprema, ako naj velja za lepo, biti ozajšana z domačim lepoto. Ali si morete misliti kaj lepšega, nego je pomiznina in posteljina, ki je vanjo uvezeno naše lepoto? Ali pa po naše vezeno spodnje perilo, s pisanimi, naslikanimi ali halotranjskimi vzorci.

nami opestrane bluze? In z domačimi, v narodnem slogu umetno vezenimi prtji in pregrinjali ozajšani oltarji? — Da seznanj sedanjí ženski naraščaj z domačo vezeno umetnostjo in omogoči povratek k njej, je Albert Sič sestavil zgoraj navedeno zbirko. Priporočamo jo našemu ženstvu, predvsem vodstvom ženskih šol in nič manj našim narodnim župnim uradom.

Fundamente des Staatsrechtes des Königreichs Kroatien. (Fundamenta iuris publici regni Croatiae). Alteste Zeit: Pacta conventa. Von Dr. Nikolaus von Tomasič. Aus dem Kroatischen übersetzt von Universitätsprofessor Dr. Ivan von Bojničič. Zagreb, 1918. Kön. Staatsdruckerei. U »Vjesniku kr. zemalskog arhiva« u Zagrebu god. 1911 izdao je pokojni hrvatski političar i naučnjak dr. Nikola pl. Tomasič jedno vrlo znamenito pravno-historijsko delo, puno izričitog hrvatskog osjećaja pod naslovom »Temelji hrvatskoga državnog prava«. Pisac je mislio da cijelo to pitanje obradi u četiri dijela: prvo izbor i krunisanje Kolomanovo (1102); drugo izbor Ferdinanda I. (1527); treće pragmatična sankcija (1712) i četvrto hrvatsko-ugarska nagodba (1868). Od svega toga izašao je samo prvi dio (»Pacta conventa«) i to osim u spomenutom časopisu i kao posebni otkas u Zagrebu 1910 te god. 1915 u drugom znatno popunjenom izdanju. Hrvatsko historijsko državno pravo donešeno je ovim Tomasičevim delom za prvi put na čvrstu podlagu naučnog proučavanja i prikazivanja; pisac, u javnom životu pristaša nagodbenjačkog odošala Hrvatske prema Ugarskoj, stoji na istom stanovištu, na kojemu i hrvatski historičari, a taj je, da je Hrvatska g. 1102 stupila s Ugarskom samo svojom slobodnom voljom i na osnovi državopravnog, međunarodnog ugovora. Sa strane ugarskih historičara isticalo se je naprotiv, da je Ugarska pridružila sebi Hrvatsku silom oružja. Polazna tačka za Tomasičovo razlaganje je povelje, koju je kralj Koloman dao gradu Trogiru g. 1108, ona je u uskom savezu sa egzistencijom pacta conventa, mnoge stavke one diplome dovode do zaključka, da se tiču cijele kraljevine a ne samo porednoga grada. Svako pitanje obrasteno je temeljito i potkrijepljeno nepobitnim dokazima; iznose se izvori, navajda se obilna domaća i strana literatura, hrvatska i srpska, mađarska, njemačka, francuska, engleska, talijanska, češka, ruska, bugarska. Tomasičovo delo bilo je pravo procijenjeno ne samo kot nas već i u stranom svijetu. Prof. Šišić kaže o njemu: »Ovim je djelom Tomasič stekao neprolaznu zaslugu, da je udario hrvatskom historijskom državnom pravu čvrst i zdrav osnov, i to na naučnoj osnovi. Istina je, ja se u shvaćanju nekih detalja razlazim od njega, no ipak moram reći, da u tom djelu, koje je izradjeno golemim trudom i velikim oštromisljem, ima povise partija, koje su od trajne vrijednosti.« (»Hrvatska Njiva« god. II. br. 20, 21, str. 335.) Prof. Radonić veli, da je Tomasičeva knjiga jedna od najboljih u ukupnoj naučnoj literaturi mađarskog hrvatskoj, koja tretira ovo pitanje (»Letopis Matice srpske«, sv. XII, g. 1910, broj 263) Napokon kaže prof. Gruber: »Sobita je prednost ove radnje ona velika temeljitost, kojom pisac razlaže i obrastuje pojedina pitanja i potkrijepljenje svoje tvrdnje.« (»Vjesnik kr. zemalskog arhiva XIX, str. 320.) S istom hvalom pisali su o njol i Česi Kadieć i Jireček, Francuz S. Leger i Nijemec Krumbacher. Mađarskoj javnosti i mađarskim historičarima ovakovo prikazivanje jednog šakalivog pitanja nije bilo po volji. U dnevnicima se je napadalo i na Tomasiča i na hrvatske historičare, da krivotvore hrvatsku povijest. Na Tomasiča je ustao i mađarski akademik i velikovaradinski kanonik dr. Janos Karacsony (»Časopis »Szazadok«, g. 1910, str. 641 — 652) a u političkom životu izazvalo je Tomasičovo delo Polonijevu interpretaciju u ugarskom saboru. Pisac ovog djela bijaše vrlo poznata ličnost i u javnom i u književnom svijetu. Tomasič se je ponosio svojim porijetkom iz prastaroga plemstva Mogorovića iz doba hrvatske narodne dinastije. Kao i otac mu i djed lećica se je i on u političkom životu i štalaše na strani tako zvanih unionista. God. 1903 postao je hrvatskim ministrom u ugarskom ministarstvu a g. 1910 hrvatskim banom. Neki Mađari smatrali su Tomasiča, da je »zapravo jedan zakraljevljeni Jelčić« (Šišić, Hrv. Njiva II, str. 335.) Ovo znamenito delo jednog tako znamenitog čovjeka izašlo je u izvjesnom njemačkom prijevodu iz pera ravnatelja hrv. zemalskog arhiva u Zagrebu dr. Ivana pl. Bojničiča, u prevodu izradjeno pod neprestanim nadzorom te uz stalnu saradnju samog pokojnog autora. U ovom prevodu izvorno delo je znatno prevuđeno, popunjeno i dotjerano a ima i poglavlja koja su posve na novo izradjena. Isprave koje su pridodane samom djelu ponovno su revidirane i prile pripćenja podignute strogoj diplomatskoj kritici Bojničiča njemački prevod upravo je uzoran te se mnogo lakše čita, nego li Tomasičev teški stil. I sam prevod bio je obasut hvalama. Vatroslav Jagić imao je prilike da vidi in čita novi njemački prevod, pa je rekao, da je Tomasičovo delo u ovom uzurnom roku najsajamnijim proizvodom novije jugoslavenske znanstvene literature. Slično su sudili profesor državnog prava na bečkom sveučilištu dr. Gustav Turba te predsjednik bečke akademije nauka dr. Oswald Redlich. Ova njemački prevod štampan je već godine 1918 ali razni razlozi a osobito želja pokojnog autora zadržali su ga da prije ugleda svijetlo. Tako stalno kao ova knjiga nije zadnjih godine obremeno niti jedno mađarsko znanstveno delo. Cijena joj je 100 K. Štampana je u ograničenom broju egzemplara kod kr. zemalske tiskare u Zagrebu, te se dobiva kod samoga prevodilca u Zagrebu. Mazurančev trg i u svim domaćim knjižarama. Knjiga se tolo preporuča onim slovenskim intelektualcima, koji žele da se

upoznaju sa jednim veoma važnim historičnim i kulturnim pitanjem naše zajedničke domovine.

U Zagrebu, 27. jula 1920.

Dr. Jos. Nagy.

Sokolstvo.

— **Sokol I. priredi jutri, v sredo, 8. t. m. veliko javno telovadbo na Kozlerjevem vrtu.** Nastopijo člani, članice, moški in ženski naraščaj z izbranimi vajami. Predpriprave so v polnem teku, tako, da je od tega nastopa pričakovati onega užitka, katerega je Sokol I. s svojimi prireditvami doslej še vedno nudil. Po telovadbi ljudska veselica. Čisti dohodek prireditve je namenjen v prvi vrsti zgradbi lastnega doma, v katerem se bo zamoglo društvo šele tako razviti, kakor je to nujno potrebno za sokolsko društvo. Osobiti učinek obetajo Vidmarjeve proste vaje po skladbi profesorja hr. Ravnika »Jugoslavijac«, ki so se sicer izvajale tudi na mariborskem zletu, kjer pa vsled pozne ure niso prišle do veljave. Dopoldne se vrše na prostoru skušnje, popoldne ob 2. uri pohod izpred društvenega lokala, trg Tabor, ob 15. pričetek javne telovadbe. Predprodaja vstopnic pri br. Gorupu (trvdka Gričar in Mejač, Prešernova ulica) in pri sestri Zandi Gorjanc na Mestnem trgu. Ker je število sedežev omejeno, se opozarjajo bratje in sestre ter občinstvo, da si pravčasno preskrbi vstopnice že v predprodaji. Cene prostorom in natančen spored je razviden iz lepakov. Geslo vsakega zavednega Sokola, ki ostane jutri v Ljubljani, bodi: »Danes k telovadbi Sokola I. na Kozlerjev vrt!« — Zdravo! k

— **Sokol na Vrhniki priredi na praznik, 8. t. m. javno telovadbo.** Pričetek točno ob 15. Po telovadbi ljudska veselica s plesom. Za jedila in pijačo izborna preskrbljeno. Ta dan vozi ob 23. poseben vlak z Vrhnike v Ljubljano. Prijatelji Sokolstva, v sredo vsi na Vrhniko! (k)

— **Ljubljanski Sokol se udeleži izleta na Vrhniko.** Zbirališče v sredo ob 1/13. na glavnem kolodvoru. Izkaznice za polovično vožnjo se izdajajo v torek od 6. do 7. zvečer in v sredo dopoldne od 9. do 11. ure v odborovi sobi v Narodnem domu.

— **Telovadno društvo »Sokol Vič«** naznanja vsem bratom in sestram, kateri se udeležijo izleta na Vrhniko, da se zbiramo pred šolsko telovadnico točno ob 12. opoldne. Odhod točno ob pol 1. Vožnja na vozovih stane tja in nazaj 10 K. Tudi za drugo občinstvo bo voz na razpolago. Bratje telovadci! Dopoldne ob 9. uri skušnja za proste vaje. k

— **Odsek Sokola II. na Škofljici.** Javna telovadba se vrši v nedeljo, dne 12. t. m. pri bratu Ogorelcu. Začetek ob 4. popoldan. Gostje iz Ljubljani se peljejo z vlakom popoldan ob pol 3. in vrnejo zvečer ob 8. Vožnja polovična. Izkaznice za polovično vožnjo se dobe pri bratu Milko Krapuš, Jurčičev trg. Za obilni poset se priporoča odbor. (k)

— **Sokol v Vel. Lašah priredi dne 12. septembra t. l. ob 15. javno telovadbo z veselic.** Za društva ribniškega okrožja ter člane Sokola v Ljubljani polovična vožnja po železnici. Izkaznice savezne. Udeležniki iz Ljubljane dobe zletne izkaznice v savezni pisarni, ostalih društev pri svojih društvih. K obilni udeležbi vabi odbor. p(k)

Turistika in sport.

— **Afletski klub »Naprej«** priredi dne 12. t. m. vrtno veselico v Bistri pri Vrhniki.

— **Dirka za prvenstvo v Jugoslaviji.** V nedeljo se je vršila velika cestna dirka za prvenstvo Jugoslavije na progi Zagreb—Ljubljana, 143 km. Udeležilo se je tekme 26 dirkačev, Hrvatov in Slovencev, med tem ko oddaljenejši kraji letos še niso mogli poslati tekmovalcev. Dirka je bila nadvse interesantna, predstavljala je tekmovalce mladega kolesarskega sporta v Sloveniji z dolgoletnim, dobro gojenim sportom v Hrvatski. Startali so ob 9. zjutraj pri 4. km v Zagrebu. Deževalo ni, ali cesta je bila skozi do Brežice vsa skvarjena vsled dolgotrajnega deževja. Pogosti defekti in padci so bili posledica tega. V Ljubljani je vladalo veliko zanimanje za dirko, ki je privabila na tisoče občinstva na cilj. Kmalu po drugi uri je prišlo obvestilo, da vozita Pavli, stari hrvatski prvak in Slovenec Šiškovič kot prva proti Ljubljani. Občinstva se je polastila velika nervoznost, ki se je stopnjevala, ko je godba avizirala dirkača. Boj je bil oster do skrajnosti. Kljub dolgi in naporni vožnji sta prišla oba dirkača v tempu preko 30 km do cilja. Mastna cesta tu pa je bila usodopolna za Šiškoviča. Še 50 m pred ciljem je bil za dve kolesni dolžini pred Pavlijem, a je volil preveč pri kraju ceste in mu je izpodneslo, s čemer se je Pavlija okoristil ter dobil prvenstvo za četrto kolesno dolžino pred Šiškovičem. Vozila sta 5 ur 26 min in 37/8 sek. progo 143 km nepretrgoma; jeder pozna dolenske hribe, vé ceniti uspeh in prvovrstno kakovost naših dirkačev. Za njimi sta prišla Solar, letošnji prvak Koroške, ki pa je imel dvakrat defekt in bil sicer sigurno med prvimi, v 5:39:10 3/5, in Zanoškar (Ilirija, Ljubljana) v 5:39:11 3/5, peti je bil Znidaršič (Sokol, Zagreb) v 5:42:14, šesti Nardin (Ilirija, Ljubljana). Prvi od težkih je došel Perdan v 6:06:31 3/5, drugi Sović (Zagreb) v 6:46:19. Kvalitativno odpade uspeh na Slovenijo, ki je dosegla, izvezmi prvenstvo, tu najboljši rezultate. Po dirki se je vršila v Unioinu razdelitev nagrad te dirke, zaeno z razdelitvijo nagrad dirke za koroško prvenstvo. Darila so bila dragocena,

prehodno darilo za prvaka Jugoslavije krasen srebrn pokal, pa ostane Pavliji, ki je pridobil s to dirko dvakrat zaporedno jugoslovensko prvenstvo. Večer je otvoril s pozdravom predsednik sportne zveze dr. Žižek, nakar je odzdravil g. Stiplošek, predsednik pripravljalnega odbora za Jugoslav. Kolesarski Savez in razdelil darila udeležencem dirke za jugoslovensko prvenstvo, a g. major Jaklič, naš neumorni sportnik, je razdelil darila zmagovalcem v dirki za prvenstvo koroške Slovenije. Po razdelitvi se je razvila prosta nepriiljena zabava.

Akademikom slušateljem ljubljanske univerze.

»Podporno društvo jugoslovanskih akademikov v Ljubljani« otvori s 1. oktobrom t. l. zopet v polnem obsegu svojo akademsko menzo. Akademiki, ki reflektirajo na hrano v menzi, naj vpošljejo tozadevne prošnje na tajništvo P. D. J. A. Ljubljana, Marjanišče. Formulari za prošnje in natančnejši pogoji sprejema se dobe pri tajništvu v Marjanišču dnevno od 13. do 14. ure proti odškodnini 1 K, ali pa po pošti, ako se priložijo v ta namen 3 K v znamkah. Na prošnje, ki niso pisane na predpisanih formularjih, se ne bode oziralo. Hrana stane dnevno v menzi 10 K (kosilo in večerja), brezplačnih mest je sistemiziranih 50 in mest s polovično ceno 100, mest s polno ceno je 150. Prošnje je treba vlagati čim prej, rešitve pa bodo objavljene na črni deski društva v univerzitetni avli, ali pa se naznanijo pisмено, ako se v ta namen priloži 2 K v znamkah.

Istotako bodo otvorjeni s 1. oktobrom akademski dom št. I. na ljubljanskem gradu, kjer je preskrbljeno za stanovanje in študijske prostore za 80 akademikov. Mesečni prispevek znaša za vsakega 30 K, brezplačnih in znižanih mest ni. Akademikarke se v akademski dom št. I. ne sprejmejo in se jim bode mesto njihovega stanovanja naznanilo pozneje. Za sprejem v akademski dom se morajo istotako vlagati posebne prošnje, glede katerih velja več kakor za akademsko menzo. — Odbor.

Kongres SJSU v Varaždinu.

Dne 26. avgusta t. l. je otvoril predsednik varaždinske mestne organizacije tov. Markovič kongres, pozdravil navzoče delegate in goste, predvsem prof. dr. Lahar, ki je ta dan prisostoval kongresu, nakar je ugotovil prisotnost 48 društev. Predsednik kongresa tov. Deutsch iz Varaždina preide takoj nato na dnevni red in odda besedo tov. Rapetu, zastopniku naprednih akademikov iz Ljubljane, ki je povdarjal predvsem potrebo skupnega dela srednje in visokošolske omladine. Nato so se čitala poročila posameznih mestnih druženj, ki so jasno dokazala, da današnja omladina razume vršiti zahteve, ki jih je stavil nanjo čas narodnega osvobođenja. Glavna točka kongresa — Razprava o programu in njegovi izpolnitvi. — Je prišla na dnevni red šele prihodni dan, na podlagi vsestranske popolnega in duhovitega referata tov. Lovšina Evgena, — Naše ideje — Razvila se je debata o programu in poslovniku. Med drugimi točkami programa je bila sprejeta pod točko 2. sledeča glavna deviza:

Člani SJSU stojič na svobodomiselnem in demokratskem stališču, ne bodo sodelovali v dnevnem strankarskem političnem življenju, noben član saveza ne sme biti član političnih organizacij.

Tudi v pravilih so se izvršile nekatere izpremembe in izpopolnitve. Nadalje se je razpravljalo o notranjem društem delovanju po referatu tov. Branko Goslarja, ki je razdelil vse delo na pet društvenih sekcij, katerih glavna naloga je povzdiga ljudske prosvete in samolastne izobrazbe. Referat o centralnem odboru in referentskih mestih, ki ga je imel tov. Bajič Stojan, je vzbudil živahno debato in zaključil glavni del kongresa. Storili so se nadalje tudi važni ukrepi, na podlagi katerih se bo omogočilo izdajanje skupnega glasila »Preporoda«. Po izvolitvi centralnega odbora, ki posluje v Beogradu in referatov za posamezne pokrajine, so se čitale resolucije, izmed katerih je najvažnejša ona, predlagana po tov. Kovačiču iz Beograda, ki pravi:

Jug. srednješolska omladina bo delala na to, da se uvede za skupni jugoslovanski jezik ekavsko srbohrvatsko narečje pisano v latinici. Predlog je bil z velikanskim odobravanjem soglasno sprejet. Izdala se je sledečnja tudi resolucija, ki izraža svoje ogorčenje nad besnenjem Italijanov v zasedenem ozemlju in Nencne na Koroškem. Vsem pa se pošilja mladinske pozdrave zagotavljajoč jim zvestobo jug. svobodomiselnih omladin.

Končno se je poslal pozdrav napredni srednješolski omladini bratom Čehom in Rusom in na predlog srbskega dijaštva tudi Bolgarom (dolgotrajno odobravanje.) S tem je bil kongres zaključen v prospeh dijaštva in širne domovine.

O priliki kongresa sta se vršili v Varaždinu dve gledališki predstavi varaždinske srednješolske omladine in dramske sekcije mestne organizacije »Preporod« v Ljubljani, ki je uprizarila Finžgarjev igrokaz »Divji lovec« in žela s strani občinstva obilo pohvale in odobravanja. Po kongresu se je večina delegatov obenem z brati Varaždinčeli odpeljala s sokolskim vlakom v Maribor.

Podrobnejše poročilo priložimo v »Preporodu«.

Mestna org. »Preporod« v Ljubljani.

Spominajte se Družbe sv. Cirila in Metoda.

Solstvo.

— Pričetek šolskega leta na I. drž. gimnaziji in drž. realni v Ljubljani. Prijava učencev za I. razred in onih za II. do VIII., oziroma II. do VII. razred, ki prihajajo z drugih zavodov, v sredo, 16. septembra ob 8. do 12. v ravnateljevi pisarni. Sprejemni izpiti za I. razred se vrše v četrtek, 16. t. m. ob 8., oni za II. do VIII. razred, oziroma II. do VII. razred prično v četrtek, 16. septembra. Vpisovanje učencev, ki so že dosedaj obiskovali zavod, in na novo sprejetih v soboto, 18. septembra točno ob 8. v razredih, v katere spadajo. Dne 21. t. m. točno ob 8. prične redni pouk.

— Na državnem učiteljskem v Ljubljani je za šolsko leto 1920/21 vpisovanje v deško in dekliško vadnico v četrtek, dne 16. sept., v otroški vrtec in v letnike obeh učiteljskih pa v petek, 17. septembra, vsakokrat od 8. do 10. Podrobnosti so razvidne na razglasu v veži šolskega poslopja.

— Na drž. realni gimnaziji v Novem mestu bo vpisovanje v I. razred dne 16. sept. od 8. do 10., ostale razrede pa dne 17. sept. od 9. do 12. Več poveril naznanilo na uradni deski v gimnazijski veži.

— Drž. nižja realna gimnazija v Kočevju. Sprejemni izpiti se bodo vršili 18. septembra od 9. dalje. Učenci, ki so že obiskovali ta zavod, naj se vpišejo dne 17. sept. od 8. dalje, prinesejo s seboj zadnje izpričevalo ter vplačajo 3 K 50 vin. Ponavljalni izpiti bodo 18. sept. od 8. dalje. Dne 20. sept. pa se prične redni pouk.

— Na državni gimnaziji v Kranju se prične šolsko leto 1920/21 dne 20. sept. Za I. razred se bodo učenci vpisovali dne 16. sept. od 8. do 10.; od 10. dalje se bodo vršili sprejemni izpiti. Vsi dijaki, ki so sprejemni izpiti za prvi razred že napravili, kakor tudi vsi drugi, ki so bili že prej na zavodu, naj se javijo dne 17. septembra dopoldne pri gimnazijskem ravnateljstvu. Ponavljalni in drugi sprejemni izpiti se bodo vršili dne 17. in 18. septembra.

— Na državni dvorazredni trgovski šoli v Ljubljani se prične šolsko leto 1920/21 dne 20. t. m. Za učence se prične redni pouk dne 21. t. m. ob 8. za učence pa ob 14. Ponavljalni izpiti se vrše dne 16. t. m. Pričetek ob 8. zjutraj. Sprejemni izpiti za I. trgovski letnik se vrše dne 17. in 18. t. m. Pričetek ob 8. Učenci in učence, ki so določeni za sprejemni izpit, se morajo javiti 17. t. m. ob 8. v ravnateljevi pisarni. Vpisovanje za deške oddelke se vrši, v kolikor dopuščajo še prostori, dne 17. in 18. t. m. od 9. do 11. V I. dekliški letnik se ne sprejema več.

— Na trgovski šoli v Novem mestu, ki ima pravico javnosti, bo vpisovanje učencev in učenk v pripravljani razred, I. in II. letnik dne 16. t. m. od 9. do 12. V pripravljani razred se sprejema brez izpita učenci in učence, ki so dopolnili 13. l. starosti ter so dovršili vsaj VI. razred ali oddelke ljudske ali I. razred trirazredne, oziroma II. razred štirirazredne meščanske šole ali II. razred srednje šole. V I. letnik se sprejemajo brez vsake skušnje tisti učenci in učence, ki so dovršili IV. razred srednje šole ali popolno meščansko šolo ali pripravljani razred dvorazredne trgovske šole in so stari 14 let. Nadalje se sprejemajo v I. letnik tudi tisti učenci in učence, ki so dovršili III. razred srednje šole ali VIII. razred ljudske šole ali predzadnji razred meščanske šole, ako so stari vsaj 14 let in napravijo izpit iz slovenščine, nemščine, računstva in zemljepisja, prirodoznanja in fizike. Pri izkušnjih se zahteva toliko znanja, kolikor si ga pridobijo učenci v pripravljalem razredu. Vpisnina znaša 20 K, šolnina 40 K mesečno. Sprejemni izpiti za I. letnik se bodo vršili 17. in 18. od 9. ure dalje. Ponavljalni izpiti bodo 16. in 17. od 9. dalje. Dne 21. septembra ob 8. se začne redni pouk.

— Državna trgovska šola v Mariboru. Vpisovanje v četrtek 16. t. m. od 8. do 11. ure v Oačovi ulici 9, I. nadstropje. Pismeni sprejemni in ponavljalni izpiti se prične v petek 17. t. m. točno ob 8. ravnatam. V pripravljani razred se sprejemajo samo dečki. Redni pouk se prične v torek 21. t. m. Vse druge podrobnosti so razvidne iz oglasa v šolskem poslopju.

— Na državni gimnaziji v Murski Soboti se vrši vpisovanje v prvi gimnazijski razred dne 16. in 17. in 18. sept. vsakokrat od 8. naprej. Sprejmejo se dečki (deklice), ki so dopolnili 10. leto ali ga bodo dopolnili v I. 1920. Učenci (učence), ki žele nanovo vstopiti, naj se zgledajo dne, spremljajo od svojih staršev, pri gimnazijskem ravnateljstvu ter naj prinesejo s seboj krstni (rojstni) list ter zadnje šolsko izpričevalo. Učencem, ki so dosedaj obiskovali ta zavod, se je javiti dne 18. septembra. Šolsko leto 1920/21 se začne v ponedeljek, dne 20. septembra.

V informacijo Dolenjcem.

Letožnja pomlad je pozvala v življenje »Klub dolenjskih visokošolcev« ter mu postavila za cilj gojitev prosvete in družabnosti na znotraj in zunaj. Vzklilo je življenje klubov in je brstelo in cvetelo v organiziranem delu. Ne dolgo. Tisti otrov nemškega izvora, ki je razjedal svoj čas veličastno rusko fronto in dahnul nad vso širno Rusijo smrt in bedo, nekulturo in tiranstvo, se je razprostrl tudi v Jugoslavijo in prodrl v vse plasti. Tudi v vrste našega kluba se je vtihotapil. In ko jih je omanil polovico naše tridesetice, se je hotel eden klubovih pravih, ki določa

Gojiti stike z drugimi kulturno delujočimi društvi in sodelovati pri njihovih prireditvah, če v to privoli odbor.

S tem činom je bil klub postavljen na razpotje. Razcepili in razšli smo se. Narodnostna in svobodomiselnja skupina se je odločila od komunistično orientirane in se osamosvojila ter ustanovila kot Ferijalna organizacija pod imenom »Krkac«. Pod narodnim in svobodomiselnim geslom »Krkac« in z voljo sodelovati po možnosti pri narodno kulturnih društvih se je novi organizaciji postavil na čelo sledeči odbor: Drago Mušič st. med. predsednik, Anton Ogrin st. comm. tajnik, Milan Ropas st. med. blagajnik, Josip Smola st. med. gospodar, Joško Medic st. for. in Nuša Kraut st. pharm. odbornika; Adolf Avsec st. pharm. in Ivan Smolik st. techn. revizorja. Smatramo narodno misel za plemenito nagibalo, ki je v minulemu polstoletju krepko povdignilo slovenski narod in mu postotilo vse moči. Smatramo pa tudi, da se narodna misel še danes ni izživela, ko z bridkostjo gledamo, da še velik del naroda našega ječi pod tujim jarmom in je drug del naroda od težkih ovirah postavljen pred odločitve: biti ali ne biti. Povdarjamo naš odkriti narodni program in odklanjamo zanižanje nacionalizma kot protidomovinsko naziranje. Izjavljamo se proti vsaki organizaciji, ki izrablja krinko nadstrankarstva v svrhe, ki jih smatramo za kvarne.

S to izjavo pojasnjujemo naš položaj našim tovarišem in tovarišicam, ki biva izven Novega mesta in torej niso naravnost poučeni, in pa vsemu rodoljubnemu občinstvu v pravo umevanje in vpoštevanje.

»Krkac«

ferijalna organizacija narodno svobodomiselnih dolenjskih visokošolcev.

Narodna obrana.

— Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je prejela meseca avgusta t. l. sledeče prispevke:

I. Podružnice: Ribnica na Pohorju 60 K, Ljubljana, mestna ž. 86 K, Hrastnik ž. 1180 K, St. Pavel pri Prebrodu ž. 430 K, Kranj, ž. 40 K, Metlika 77 K, Ljubljana, šentjakobsko-trnovska m. 1800 K, Vuzenica 154 K, Podčetrtek 280 K, Jeseniška občina 184 K, Celje m. 100 K, Rajhenburg-Videm 244 K, Stari trg pri Ložu 40 K, Mozirje, ž. 8 K, Sv. Lenart 42 K, Ribnica, m. 700 K, Sv. Križ-Veržje 160 K, Borovnica 16.044 K, Bled 3430 K, — skupaj 24.959 K.

II. Iz nabiralnikov: Kavarna Zvezda, Ljubljana 83.40 K, dr. J. Hrašovec, Celje 20 K, J. Brinšek 12.40 K, gostinja »pri Ribiču«, Ljubljana 30.10 K, skupaj 145.90 K.

III. Obrambni sklad: Alojzija Sentjura, Hrastnik 200 K, Iv. Prekoršek, Celje 200 K, skupaj 400 K.

IV. Razni prispevki: Neimenovan, Ljubljana 20 K, Iv. Bonač, Ljubljana 1000 K, neimenovan, Karlovac 1000 K, Anton Zevnik, Dobrlavas 80 K, upravnništvo »Slov. Naroda«, Ljubljana 910 K, A. Reggi, Ljubljana, mesto venca pok. Iv. Černeta 50 K, St. Dimnik, Ljubljana, za stara znamke 200 K, carinski uradniki in finančna straža, Ljubljana, mesto venca umrlemu Iv. Rupelju 275 K, v l. isti namen obitelji Grom-Dolenc, Ljubljana 50 K, H. Požun, Gor. Radgona iz kazenske poravnave V.-Sk. 200 K, ing. J. M., Ljubljana 14 K, skupaj 3799 K.

— Za Družbo sv. CM. Gdca. Jela Lozarjeva v Ljubljani je darovala 40 K mesto cvetja na krsto ge. Ivani Šupančičevi.

Najnovejša poročila.

NAŠE VOJAŠTVO NAJ OSTANE NA KOROŠKEM!

Velikovec, 7. septembra. Slovensko prebivalstvo na Koroškem zahteva, da ostane jugoslovensko vojaštvo v coni A, ker je čisto gotovo, da bi se izgredili, ropi in požigi, ki so na dnevnem redu, odkar se je otvorila demarkacijska črta, silno pomnožili in bi zavladala po vsej deželi popolna anarhija. Slovensko prebivalstvo prosi vlado, naj se pod nobenim pogojem ne vda, da bi dne 10. t. m. odpoklicalo naše vojaštvo.

Borovlje, 7. septembra. Z vso gotovostjo se zatrjuje, da ostane naše vojaštvo z ozirom na to, da se nahaja ob meji pri Beljaku in tudi v celovski okolici več bataljonov italijanske vojske, na svojem mestu in se ne umakne iz cone A. Vojaške oblasti so baje dobile v tem oziru že vsa potrebna navodila.

JUGOSLOVENSKI ZDRAVNIŠKI KONGRES.

Zagreb, 7. septembra. Včeraj dopoldne se je tu sestel drugi kongres jugoslovanskih zdravnikov. Zborujejo v saborski dvorani. Kongres je otvoril dr. Jovanović-Batut v prisotnosti bana dr. Laginje, poverjenikov dr. Bazale in dr. Germanovića, župana arhitekta Heinza, dekana medicinske fakultete dr. Borisa Zarnika in drugih uradnih oseb. V imenu slovenskih zdravnikov je pozdravil kongres primarij dr. Vinko Gregorič, v imenu srbskih dr. Vojislav Subotić, v imenu hrvatskih zdravnikov pa dr. Lochert. Kongresa se udeležuje okrog 400 zdravnikov, ki zastopajo vse pokrajine naše kraljevine. Prvi kongres se je vršil 1. 1903. ob priliki kranjanskega kralja Petra.

NA ALBANSKI MEJI.

— d Zagreb, 6. sept. »Riječ« javlja iz Beograda: Na albanski meji je položaj neizpremenjen. Naše poslednje zmage so izvajale slovenske in hrvatske čete. Častniki, ki so se vrnili s fronte, pripovedujejo o iz-

redni hrabrosti in vrlem obnašanju slovenskih in hrvatskih vojakov.

IZGRDI RADI ŽIGOSANJA KONJ.

d Zagreb, 6. septembra. (Uradno). Pretekle dni je bil v svrhu vojaške evidence tovrne živine odrejen popis in žigosanje konj. To so izrabili nekateri hujšaki v to svrhu, da so razširili med ljudstvom lažljive vesti, da se bodo žigosani konji oddali v inozemstvo itd. Vsled tega je došlo na več mestih do odpora kmetov, ki je zavzel širši obseg, tako da je bilo treba poklicati na pomoč vojaštvo in orožništvo. Vzpotali so red in mir orožniki v Čerešnici. Velikem Grdjevcu ter v Ivanski. Kolovodje upora so zaprli. Po poročilih iz ondotnih krajev je došlo tudi do spopadov z orožništvom. V Ivanski sta bili usmrčena dva upornika. Da se obvaruje narod nadaljnih žrtev in da se prepreči nadaljne širjenje tendencioznih vesti, se je opustilo žigosanje konj.

ČEŠKI DELAVCI ZA RUSIJO.

d Plzeň, 6. sept. (ČTU.) Danes popoldne je bil tukaj velik shod delavstva, katerega se je udeležilo okoli 20.000 oseb. Delavci so določili svoje stališče v gospodarski krizi kovinske industrije in zlasti napram brezdelju in se zavzeli za skorajšnjo vzpostavitev gospodarskih in trgovinskih zvez z Rusijo, ker je Rusija zelo dober odjemalec za preostanek češkoslovaške produkcije. Govorniki so nadalje poudarjali svojo voljo, sodelovati pri gospodarski obnovi države in sploh pri pozitivni produkciji. Zahtevali so tudi varstvo zoper brezdelje. V tem smislu so bile sprejete tudi resolucije.

»KOROŠKA MANIFESTACIJA — GONJA«.

d Dunaj, 6. septembra. Socialnodemokratski poslanec Leutner, katerega so pri včerajšnji manifestaciji za Nemško Koroško zborovali napadi in njegov govor preprečili, se pritožuje v današnji »Arbeiterztg.« v daljšem članku po naslovom »Koroška manifestacija — nemškonalna gonja«, da so njega kot socialnega demokrata skoraj pretepli v znamenju nemški edinosti.

Američani za Sokole.

Društvo Slovenski Sokol v Clevelandu je imelo svojo redno mesečno sejo dne 6. avgusta. Razpravljalo je o pismu telovadnega društva Sokol v Ljubljani, v katerem prosi narodno občinstvo po Ameriki, da bi se nabrala mala vsota denarja za zboljšanje in opremo primernih prostorov, kajti prostori v Narodnem Domu ne odgovarjajo zahtevam, poleg tega pa so tudi večidel oddani za druge prireditve. Vsled tega si namerava Sokol postaviti svoj lastni dom.

Društvo Slovenski Sokol v Clevelandu je vzelo z velikim veseljem to prošnjo na znanje.

Sklenilo se je, da plača vsak brat našega društva v ta namen en

Darila.

— Za Cankarjev spomenik na Vrhniku je izročil G. Birk iz Clevelanda 140 dolarjev, ki sta jih nabrala G. Ciril in Franc Kunstelj iz Vrhnika v Clevelandu. Srčna hvala z željo, da bi dobili vrli ameriški Slovenci in tu mnogo pomagal.

cev. — Odbor za Cankarjev spomenik na Vrhniku.

— Dar za oslepele vojake. Pevsko društvo »Lira« v Kamniku je priredilo dne 4. julija t. l. sijajen koncert v Kamniku v korist oslepelim vojakom. Priredila sta čisti dobiček v znesku 16.065 kron 77 k. ga. povzročila J. Stale in bla-

gajnik Fajdiga ter sta deloma razdelila denar osebnemu med oslepele vojake, ki se nahajajo se v zavodu. Ostanek bode pa razdelil Kuratorij za oskrbo slepcev, med najpotrebnejše oslepele vojake, ki biva izven zavoda. Kuratorij za oskrbo slepcev izreka v svojem imenu in v imenu oslepelih vojakov najsrčnejšo zahvalo, predvsem gg. odbornikom in članom omenjenega društva, dalje vsem obiskovalcem koncerta v Kamniku. Društva se naproša, da prirede enake koncerte ter posnemajo to humanitarno delo, ki ga je pričelo pevsko društvo »Lira« v Kamniku.

12. septembra velika napredna manifestacija v Ljubljani.

Gospodarske vesti.

»Organizirano odiranje«.

»Slovenec« je vzel v svojem uvodniku dne 21. avgusta naše trgovce na muho iz dokazoval, da stojimo pred organiziranim, premišljenim velikopoteznim odiranjem našega ljudstva. Organizirano oduševstvo domačin in tujih prekupčevalcev in kapitalistov je spravilo v žep valutno diferenco. Neobhodno je potrebno, da poseže družba in javna oblast v to brezstidno početje. Čim težja in čim trša bo pest države, tem socialnejša in pravičnejša bo njena politika. Tako je pisal »Slovenec«; anketa, ki jo je sklicala vlada proti draginji, pa je dokazala, da pri nas baje ni oduševstva in ni pretranih cen, nego da se morajo mleko, usnje i. dr. blago še podražiti. Ravnatelj J. Jovan se je oglasil v istem »Slovencu« proti hudemu očitaniu naših trgovin ter je dne 29. t. m. objavil članek, v katerem pravi: »Ne zdi se mi umešno in tudi ne pošteno predbacivati trgovcem oduševstvo tam, kjer ga ni.« In Jovan dokazuje: »dokler naša valuta pada, bode cena še nadalje rastla, in če pojdejo kurzi tujega denarja navzgor, bo imelo to zopet žalostno posledico, — se večjo ceno kot danes!« — Naši trgovci so torej dobili zaodoseženje na istem mestu, na katerem so bili osuščeni organiziranega oduševstva. Jovan se je postavil ostro in odločno proti očitaniu, ki generalizira ter meče vse trgovce v isti lonec z verižniki, prekupci in navijalci cen. Toda dr. E. Besednjak, ki se podpisuje kot urednik »Slovenca« in povzročitelj »nepoštenega« napada, je priobčil nov članek »O organiziranem odiranju«, v katerem piše: »Privlačni položaj trgovcev je vzrok današnje gospodarske krize kmetijskega prebivalstva. Če trgovci nečelo nositi rizika, naj se odpovejo profitu! Ker tega ne bodo nikdar storili, je potrebno, da poseže v gospodarsko življenje družba in ubije potom združnih ljudskih organizacij prekupčevalstvo.« Torej gre »Slovencu« le za kmeta? A meščanstvo, uradništvo? Uničiti trgovstvo in uvesti vesoljno zadruštvo — brez trgovcev? Zanimivo borbo proti trgovcem in za kmete, ki jo dikтира seveda le bližajoča se doba volitev, je vredno zasledovati dalje z zanimanjem.

— Popis in žigosanje živine in volil. Oddelek za narodno brambo deželne vlade za Slovenijo objavlja: Glede popisa in žigosanja živine, ki ga je odredila vojaška oblast na podlagi § 72 zakona o ustroju vojske, prihaja deželni vladi nebroj predstavitelj in pritožb, ki po veliki večini temeljijo samo na napačnem umevanju in tolmačenju tega popisa. Že z razglasom deželne vlade, oddelek za narodno brambo z dne 6. junija 1920, št. 927, Uradni list št. 75, je bilo pojasnjeno, da je ta popis potreben samo v svrhu vojaške razvidnosti, da vojaška oblast doka pregled o živini in volilih, ki bi se v slučaju vojne mogla uporabiti v vojaške namene, da pa se pri tem popisu nikomur ne odvzame ničesar. Ta popis je isto, kakor nekdanja vsakoletna vojaška klasifikacija konj. Da se bo delo komisij vršilo hitro in točno in da zlasti ljudem ne bo treba predolgo čakati, imajo predsedniki popisovalnih komisij nalog, da sporazumno z okrajnimi glavarji dogovorijo in določijo v naprej primeren potovalen načrt, pri katerem se bodo vpoštevali omenjeni momenti. Brez dvoma bodo torej oblasti preskrbeli, da se ta popis, ki se vrši letos prvič, ljudstvu v vsakem oziru olajša in upošteva pri tem vse neprilike, katerim bi utegnil biti izpostavljen eden ali drugi.

— g Otvortav paketa prometa med kraljevino SHS in republiko Avstrijo. Počeni s 1. septembrom t. l. se otvori za enkrat samo z Avstrijo poštnopaketna služba. Dokler bo trajala zabrana za izvoz, bodo mogli izvozniki (stranke) pakete z domačim blagom in iz slobodnega prometa našega kraljevstva po pošti pošiljati v inozemstvo za sedaj samo v Avstrijo in sicer v zmislu opombe k členu 21 novega carinskopostnega pravilnika šele potem, ko bodo prej sami izvršili izvozno odpravo (ekspedicijo), pri katerikoli carinarnici kraljevstva. Carinarnice izročijo izvozniku (stranki), ko so izvršile tako odpravo po veljavnih predpisih (na podlagi izkaznice izvoznega odobrenja in dovoljenja od centralne v trgovino z inozemstvom), zacarinjeno pošiljke z dvojninkom (duplikatom) izvozne napovedi, da jo preda sam pošti v odpravo v inozemstvo Zagarinjene pošiljke carinarnica s svinčnem zapečati, da se ne izmakne vsebina, na dvojniki napovedi pa zapiše pripombo: »Slobodno za izvoz« (Prosto za izvoz) in le če dobi pošta od izvoznika take listine o prostem izvozu in če je paket od carinarnice s svinčnem zapečaten, ga sme sprejeti v odpravo v inozemstvo, drugače mora sprejem paketa odkloniti in napotiti stranko na carje-

narnico. Ko se je poštni urad preprčal, da se nanaša predložena napoved s pripombo carinarnice »Slobodno za izvoz« na predane pakete, jo vrne pošiljatelju v shranitev, ker mora on, ako pride pošiljka iz inozemstva nazaj, na podlagi napovedi zahtevati od carinarnice povračilo plačanih carinskih pristojbin. Označa vrednosti na paketih v prometu z Avstrijo je dovoljena samo do 500 (petsto) švicarskih frankov, po razmerju švicarskega franka proti dinarju 1 : 4, 500 švicarskih frankov je 2000 dinarjev ali 8000 kron. V prometu z Avstrijo so dovoljeni paketi do 20 kg. Vrednost se jim lahko označi do 500 švic. fr. je 2000 din. ali 8000 kron. Povzetje ni dovoljeno, dokler se ne prične mednarodni nakazniški promet. Tudi se za zdaj ne sprejemajo paketi, ki se odpravljajo s carinarnic frankovnim listom. Razen omejitve, ki jo odredijo sedanji predpisi in tretji odstavek te naredbe (plačilo izvozne carine pred predajo) se ne sprejemajo a) paketi, v katerih so predmeti, katerih izvoz iz naše države oziroma uvoz v Avstrijo prepovedujejo carinski predpisi ali drugi zakoni in uredb. Vse pošne pristojbine, ki jih je izvedeti pri vsakem poštnem uradu, mora plačati pošiljatelj kot pri predaji. Naslov mora biti pisan v latinici in je predpisana za vsak paket po ena poštna spremnica (za inozemstvo), ter po dve carinski napovedi. Otvoritve paketnega prometa z ostalim inozemstvom se bode pravočasno objavila.

— Gospodinjstva šola v Šmihelu pri Novem mestu prične novo šolsko leto s 15. oktobrom t. l. Šola je šestmesečna ter traja do 15. aprila 1921.

— g Izdelovanje klobukov v Škofji Loki. »Jugoslavenski Lloyd« piše: Ker se je posrečilo, postaviti bivšo Krennerjevo tovarno klobukov na čvrsto finančno podlago, bo mogoče takoj začeti izdelovati klobuke na veliko. Pri podjetju je angažiran v prvi vrsti domači kapital. Zalostno pa je, da se namerava pri podjetju nastavitviti okoli 180 Nemcev. Patriotični krogi v Škofji Loki nameravajo to preprečiti in dobaviti češko delavstvo.

— g Malomarnost pri prevažanju žita. Kako je pri nas vse površno, priča tudi to, da je ob vsej progi od Beograda do Ljubljane raztreseno žito, ki se prevaža v razdrapanih železniških vagonih. Isto se je godilo lansko jesen, čeprav so spovedniki večkrat opozorili železniško upravo na škodo, ki jo povzroča malomarnost prebivalstvu. Ker se železniški vagoni ne morejo popraviti, naj bi se nastalala v vagonih seso ali slama, da bi ostala zrna v vagonih.

— g Cene vžgalice v Bosni. Delegat finančnega ministra v Sarajevu je odredil cene vžgalic za nadrobno prodajo sledenice: Skladnja navadnih vžgalic do 60 komadov po 86 vinarjev. Vžgalice z znakom 200 in s ključem po 1 K. Vsako dražje prodajanje se kaznuje z globo do 1000 K. Dolžnost občinstva je, da naznani vsak slučaj finančnim stražnikom. Vžgalice bo izdajal urad za prehrano, okrajna aprovizacija in zanesljivi veletrgovci.

— g Maksimalne cene cementu v Dalmaciji, ki jih je postavila pokrajnška vlada, so 140 K za 100 kg. Dalmatinski rojak Niko Palavrič, večkratni milijonar, ki se je povrnil iz Južne Amerike, namerava napraviti veliko cementno tovarno v Rogoznici pri Omisu s kapitalom 40 milijonov. Zainteresiral pa se je tudi za druge vrste industrije.

— g Popis in žigosanje avstrijskih in državnih posej, s katerim naj bi se bilo 6. tm. pričelo, se je moralo preložiti, ker formulirji in štampilje še niso prišlele iz Beograda. Finančna delegacija upa, da bo do 11. tm. stvar v redu. Natančni termin se bo naznanil po časopisih.

— Statistika izvoza. V finančnem ministertvu prične v nekoliko dneh poslovali odbor, ki bo vodil statistiko našega izvoza. Predsednik tega odbora je Mihajlo Popović, bivši finančni minister. — d.

— g Z južne železnice. Obratno ravnateljstvo južne železnice objavlja dodatno k svoji zadnji objavi: Ker se je od merodajnih krogov v Beogradu zagotovilo izplačilo terjatev južni železnici, se nameravata uvedba frankaturne obveznosti brez predumov in povzetti s 15. septembrom t. l. ne bo uvedla.

— Visoki tarifi na železnici in srednji stan. Sedaj, ko nas je slavna železniška uprava blagovoljno obdarila z navadnim zemljanom nerazumljivo podraženi tarifi, smo seve udarjeni ubogi državljani vsestrančno, vendar pa bi lahko slavnostna ta svoj udarec omilila, ko bi vsaj za nedeljske vlake t. j. v vsako stran po en osebi vlak, znižala vozne cene. To bi prav prihajalo ne samo izletnikom, ki koprne vsaj enkrat na teden v naravo in okolice iz mestnega prahu, kar je v zdravstvenem oziru neovrgljivo velike vrednosti, to ve posebno oni, ki je cel teden vprežen med zidovjem, ampak tudi onim, ki imajo svoje sedanji stanovanjski razmer svoje družinske in rodbinske zveze zunaj mesta, in tudi vojakom in mnogim drugim. Dajte nam vsaj malo ugodnosti, kakor jih imajo v tem oziru v vseh kulturnih državah. Brez znižanih cen pa bo nemogoče se železniške vožnje posluževati, ker sedanjih cen enostavno — ne zmoremo! Te so le za verižnike.

— g Francoska žetev. »Petit Parisien« poroča, da je francoska žetev slabše izpadla, kakor so prvotno mislili. Skupno žetev cenijo na 51 milijonov stotov žita, ki bo dalo 40 milijonov stotov moke. 16 milijonov stotov moke je že kupljenih za prihodnje leto v inozemstvu, tako da mora Francija kupiti še 20 milijonov stotov.

Borze.

— d. Curih, 6. septembra. (OTU.)
Devize. Berolin 12.15, Holandija 194,
Novi Jork 608, London 21.67, Pariz
42.90, Milan 28.10, Bruselj 45, Kodani
68, Stockholm 122.40, Kristijanija 88,
Madrid 90.90, Buenos Aires 227, Pra-
ga 9.95, Beograd 24, Zagreb 5.90, Budim-
pešta 2.35, Varšava 0, Dunaj 2.67, av-
strijske žigosane krone 2.50.

— d. Dunaj, 6. septembra. (OTU.)
Devize: Amsterdam 8000, Berolin 535,
Bukarešta 0, Curih 4100, Kristijanija
2725, Kodani 8725, Stockholm 5150, Va-
lute: nemške marke 531, romunski lei
520, bolgarski lei 380, švicarski franki
4075, francoski franki 1750, italijanske
lire 1150, angleški funti 855, ameriški
dolarji 240, carski rublji 280. Tečaj v
prostem prometu. Zagreb 247—267, Bu-
dimešta, plačila v nakaslih poštne
hranilnice 99—109, plačila v žigosanih
kronah 99—109, madžarske žigosane
krone 99—109, Praga 418—444, Varša-
va in Krakov 98—110, češkoslovaške
krone, 5000aki 415—441, manjši ban-
kovci 415—441, novi dinarji 990—1040.

— d. Praga, 6. septembra. (OTU.)
Devize. Beograd 237, Dunaj 22.75, Za-
greb 58.50. Valute. Jugoslovenski di-
narji 233, avstrijske krone 21.75.

Društvene vesti in prireditve.

— Kmetijski praznik na Bledu. Na
Mali smaren, t. j. 8. septembra priredijo
samostojni kmetje svoj praznik na Ble-
du. Po sprevidu se bodo vršile tekme
narodnih noš ter konjska in vozovna
dirka. Spored dirke je bogat in je pri-
čakovati obilo užitka. Da se s takimi
dirkami kar najuspešnejše pospešijo
smisel za pravo, razumno konjerejo,
je brezdvomno. Po končanih tekmah
in dirki bo velika kmetijska veselica z
bajno razsvetljenim plesiščem. Vstop-
nice za tekmo in dirko se dobijo v
predprodaji pri A. Vovku, Bled 91
(tribune 20 K, drugi prostori po 4 K).
Mater Muziko bo zastopala godba drav-
ske divizije. Vsa prireditve bo na pro-
stem v ozadiju jezera v takozvani
»Zakici«.

— Osrednja zveza javnih name-
ščencev in vpokojencev ima v soboto
11. t. m. ob 20. v mestni posvetovalnici
v. a. z. n. sejo širšega odbora. Ker gre
za ugotovitve našteta, kako bi se na
koncu koncev rešilo naše ekstenzno
vprašanje, je prisotnost vseh odbor-
nikov neizogibno potrebna.

— I. Jagošev. citrarski klub »Fa-
vorit« bo imel v soboto dne 11. t. m. kon-
cert v veliki dvorani hotela Union. —
Opozarja se že vnaprej na izvanredni
lepi pored, ki ga obsega ta koncert.
Vedel tega naj nihče ne zamudi ta ve-
čer. Natančneje na lepaki. Vstopnice
se predprodajajo v trafiki v Prešerno-
vi ulici, nasproti glavne pošte, in na
dan koncerta pri večerni blagajni.

— Osvilarska družba za Ljublja-
no in okolico naznanja, da se vrši v
nedeljo, dne 12. t. m. točno ob 9. dopol-
dne v restavraciji Narodnega doma let-
ni občni zbor za leto 1919 z važnim
dnevni redom in se prosi gg. člane,
da se tega zborovanja gotovo udeležijo.
Odbor.

Raznošterost.

O Karlu Habsburžanu.

Urednik »Matina«, kateremu se je
posrečilo priti v bližino bivšega ce-
sarja Karla v vili Pragino ob Ženev-
skem jezeru, priobčuje med drugim:
Bivši monarh vstaja rano, gre skupno
z bivšo cesarico in otroci k maši, nato
se sprežaja, potem pa rešuje korespo-
denco in bere časopise. Obiskov ne
sprejema skoro nobenih. Če mu dopu-
šča čas, igra tennis ali se vozi po je-
zeru. Z vzgojo svojih otrok je zelo za-
poslen. Z otroci govori madžarski.
Včasih gre v Bern na obisk bratu
Maksu. Spremembo bivšega monarha je
malostevilno: par najožjih prijateljev,
kajih deset stražnikov in par slug.
Kar se zanima za evropske dogodke,
predvsem za Avstrijo in Madžarsko.
Pred kratkim se je zavezal za povrat-
ek avstrijskih vojnih vjetnikov v Si-
biriji, katerim je poslal zdravila in
živež. Urednik »Matina« trdi, da je
indiferentnost Karla za dogodke v Av-
striji skoraj navidezna. Nepobitno je,
pravi urednik, da delujejo zvesti ele-
menti bivšega cesarja za vzporeditev
habsburške monarhije, zato smatra
Karl svoje bivanje v Švici samo za za-
časno in je vedno pripravljen za vsak
slučaj. V kolikor je mogel urednik
»Matina« zvedeti od Karlovega spre-
stava, upa Karl predvsem na Budimpe-
što. Ali pa bo antanta dopustila, da se
vrne kak Habsburžan na Madžarsko?
Gotovo je, da zasleduje Karl v izgnan-
stvu vse dogodke, in da pričakuje in
upa na svoj povratek. (Karl je torej še
vedno tak hinavec, kakor je bil na pre-
stolu. Osebnosti, ki so bile v najožjem
stiku z njim, so izpovedale, da je Karl
brezverec, vključno temu pa hodi k maši.
Vprašanje, ako bo antanta dovolila

njegov povratek, je popolnoma odveč,
odkar imamo svojo malo antanto, ki
se bo snala upreti tudi veliki antanti).

• Visoka starost. Po statistiki
prejšnjega stoletja je bilo leta 1890 v
Nemčiji 78 ljudi starih nad 100 let.
Franciji 213, v Španiji 401, v Angliji
146, v Irski 578, v Romuniji nad 100,
v Zedinjenih državah 3981. V mali
Srbiji je bilo leta 1897 ljudi 434 sta-
rih od 105 do 140 let. V Livonsku v
Rusiji je živel leta 1850 mož, ki je
imel 168 let.

• Važna iznajdba. Dne 7. julija so
v Washingtonu s polnim uspehom iz-
vedli poskus, krmiti vodno letalo s po-
stalo na suhem proti cilju, ki je pilotu
nepoznan, in sicer potom brezžičnega
spjoja. Letalo se je dvignilo na postaji
Hampton Roads in je letelo proti ame-
riški bojni ladji »Ohio«, ki je bila od-
daljena 100 milj. Polet se je vršil brez-
hibno v ravni črti proti ladji. Pravtako
brez pogrška se je letalo vrnilo.

• Poslednji list mehiškega ce-
sarja Habsburžana Maksa. Habsburžan
Maks, ki so ga Mehikanci poklicali za
vladarja v svojo deželo, je bil po voj-
nem pravu na smrt obsojen in dne 19.
junija 1867 ob 7. zjutraj v Guerataru
ustreljen. Z njim pa sta bila ustreljena
njemu zvesto vdana mehiška gene-
rala Mejia in Miramon. Pred svojo
smrtjo je pisal svoji še sedaj ži-
veči ženi Šarloti, nastopno pismo: »Gu-
erataro, den 18. Juni 1867. Theuerste
Charlotte! Wenn Gott es zulässt, dass
Du eines Tages genesest (cesarici
Charlotte se je namreč zaradi mehiš-
kih dogodkov otemnel um) und diese
Zeilen liest, so wirst Du die ganze
Grausamkeit des Schicksals kennen
lernen, welche mich ohne Unterbre-
chung schlägt — seit Deiner Abreise
nach Europa. Du hast mit Dir mein
Glück und meine Seele fortgeführt!
Warum habe ich nicht Deine Stimme
gehört! Ach, so viele Ereignisse, so
viele plötzliche Schläge haben die Fül-
le meiner Hoffnungen so zerstört, dass
der Tod für mich eine Befreiung, kei-
ne Agonie ist. Ich werde glorreich fal-
len, wie ein Soldat, ein besiegter Kö-
nig, nicht entehrt. Wenn Deine Leiden
so heftig sind, wenn Dich Gott bald
mit mir vereinigt, so werde ich seine
göttliche Hand segnen, welche uns so
schwer getroffen hat. Adieu! Adieu!
Dein armer Max.« (Preddraga Charlot-
ta! Če Bog dopusti, da nekega dne
ozdraviš in bereš te vrstice, boš spoz-
nala vso krutost usode, ki me brez
prenehanja tepe — odkar si Ti odpoto-

vala v Evropo. S seboj si mi odpeljala
mojo srečo in mojo dušo! Zakaj Te ni-
sem poslušal! Oj toliko dogodkov, toli-
ko nenadnih udarcev, je razdejalo vse
moje nade, da je smrt za mene osvobo-
ditelj, ne agonija. Padel bom slavno, ka-
kor vojak, premagan kralj, ne oneča-
ščen. Če je Tvoje trpljenje tako silno,
če Te bo Bog kmalu združil s menoj,
bom blagoslovil njegovo božanstveno
roko, ki naju je tako težko zadel. Z
Bogom! Z Bogom! Tvoj ubogi Maks.)
Kako je prišlo to pismo v slovenske
roke, ko je vendar znano, kako je av-
strijska policija skrbela za to, da niso
prišla taka pisma v javnost, če so pa
jih objavili listi, so bili brez pardona
zaplenjeni? Sivar je silno enostavna. S
cesarjem Maksom je šel v Mehiko tudi
Slovenec — stotnik Kastelic — znan
pod imenom: »Stotnik iz Katarnauma«,
— ki je po tragični smrti svojega vla-
darja zapustil mehiškansko vojsko in
vstopil zopet v avstrijsko armado. Za-
pustnik cesarja Maksa je prevzel nalogo,
izročiti ta list cesarski Charloti potom
avstrijskega cesarskega dvora. V ta list
so dobili vpogled nekateri avstrijski
častniki, ki so službovali v mehiškanski
vojski, a stotnik Kastelic, ki je pred
nekimi leti v Ljubljani v visoki staro-
sti umrl, si je napravil prepis tega pis-
ma. Pismo je dal pomnožiti ter je take
kopije, opremljene z njegovim podpisom
»Kastelic, Hptm.«, razdelil med svoje
znance in prijatelje v Ljubljani. —s.

• Družba za ponarejanje in tiho-
tapstvo. Listi poročajo, da so radi po-
narejanja valut in tihotapstva dragih
karnov v inozemstvo aretirali člane
popolnoma trgovsko organizirane dru-
žbe, ki je imela svoj glavni sedež na
Dunaju. Nekateri člani te družbe so bi-
li svojčas zaposleni pri italijanski mi-
siji na Dunaju ter so se protipostavno
posluževali potnih listin izza časa nji-
hovega poslovanja pri italijanski misi-
ji. Zakrivali so tudi ponarejanja raznih
drugih listin. Aretacije so se izvršile
sporzumno z italijansko misijo.

• Jetika v Čeho - Slovaški. V čeh-
oslovaški republiki je umrlo za jetiko lani
53.062 oseb.

• XII. svetovni esperantski kongres
se je vršil pretekli mesec v Haagu. Na-
vzočih je bilo nad 400 esperantistov iz
raznih dežel, kljub temu, da je bila izbra-
na za kongres dežela z najvišjo valuto.
Drugo leto se bo vršil kongres v Pragi.

• Novo plemo pritlikavcev. Raziskova-
lec Vandenberg, ki se je po daljši odsot-
nosti povrnil iz Afrike, pripoveduje, da je
odkril novo plemo pritlikavcev, ki se le

malo razlikuje od opic. Odrasli človek tega
plemena je le 134 cm visok in se z never-
jetno spretnostjo giblje po drevesih.

• Dvajseto stoletje. Petit Parisien
poroča, da se živi v Parizu 30.000
oseb z napovedovanjem srebe iz kart in
raznovrstnim uganjanjem bodočnosti.
Toliko je prefrigancev, koliko pa je
bedakov, ki redijo te prefrigance?

• Papeževa nezmotljivost. Koncem
julija je poteklo 50 let, odkar je predložil
papež Pij IX. vatikanskemu zboru dogmo
o nezmotljivosti papeža. Predlog je bil
vzbudil vihar odpora in nevolje in mnogi
kardinali in škofje so se borili proti pred-
logu, ali zmagal je vendar Pij IX.

• Varna plovba tudi v megli. »Echo
de Paris« poroča iz Bresta, da je pomorsko
ministrstvo napravilo s polnim uspehom
poskuse na delovnem čolnu z novo franco-
sko iznajdbo, ki omogoča ladjam varno
plovbo tudi v megli. Bistvo iznajdbe je
električni podmorski kabel, ki daje ladji
pravo smer, da ne zadene na nevarno ska-
lovje.

• 80.000 oseb je umrlo za vročinsko
bolezni v mestu Krasnojarsku v Sibiriji
v mesecu juliju 1920, ker ni bilo na razpo-
lago potrebnih zdravil in zdravnikov.

• Novorojenček, ki tehta poldrug
funt. Iz Kansasa v Ameriki poročajo, da
se je rodilo v tamkajšnji bolnišnici dete,
ki tehta poldrug funt. Dete so položili v
poseben ogrevalnik za piščeta, ki ga greje
elektrika. Zdravniki pravijo, da se bo dete
razvilo.

Poizvedbe.

— Našla se je denarnica s srednjo
vsoto. Dobi se pri g. Antoniji Galé, so-
progi mestnega učitelja, Poljanaka ce-
sta 21/II.

— Zlata moška ura se je izgubila
dne 5. t. m. od gostilne »St. 7« v Mo-
stah do (pot ob progi) Jenkove ulice 5.
Pošten najditelj se naproša, da isto od-
da proti nagradi v navedeni ulici.

— Pozivljam dotično dobro pozna-
no osebo, ki je vzel v nedeljo 5. t. m.
zvečer v restavraciji »Union« damsko
usnjato ročno torbico, vsebujočo nad
1000 kron ter važne listine, kakor pot-
ni list, da mi vse to, posebno pa potni
list, ki je za drugo osebo brez vredno-
sti, takoj vrne na naslov: Dr. Cecilija
Lauš, Ljubljana, Tržaška cesta 13.

Glavni urednik:
Rasto Pustoslemšek.
Odgovorni urednik:
Božidar Vodeh.

Krojaški pomočnik

se sprejme takoj v trajno delo. Hrana
in stanovanje pri mojstru. IVAN
AMBRÖŽ, krojaški mojster, Glince
št. 251, pri Ljubljani. 6812

Hrana za dva nemška dijaka višje
gimnazije se išče. Ponudbe z
navedbo plače pod »Celje/6761« na upr.
Slovenskega Naroda.

• plesarske pomočnike
sprejme takoj trdka Brata Makovec,
Gradisce št. 7. 6710

Otroški voziček, dobro ohranjen, z
gumijevimi kolesi, se
proda. Slomškova ulica 4, prtilje des.
6811

Pult za trgovino, stelažo z 80 pre-
dali in veliko stekleno steno prodaja
Seyer & Komp., Ljubljana. 6765

Bukovega oglja več vagonov se
proda. Ponudbe s
ceno pod »Bukovo oglje/6766« na upr.
lista. 6766

Proda se dobro ohranjen klavir
vred družinskih razmer. ve uprava
lista. 6720

Zažoje in kante od ameriškega pe-
troleja kupi Sever & Komp., Ljubljana.
6590

En par lahkih konj z vozom in
za vožnje, event. tudi z osebnim vozom
(break) za vožnje na deželo odda. Po-
jasnila vsak dan od 10—11 ure dop.
Gospodstvska cesta 4/1 desno. 6578

Čisto svinjsko mast, razpošilja in
sprejema ponudbe od 50 kg naprej po
najnižji dnevni ceni trdka Janko
Popović, Ljubljana. 5931

Trgovinska oprema,
samovar na petrolej in tržica za pra-
nje se po zmerni ceni prodaja. Naslov
pove uprava lista. 6726

Vrste za strope izdeluje in prodaja
na debelo in drobno m² po K 4-80 pri
večjih naročilih znaten popust Steiner
Anton, Ljubljana, Jeranova ulica
13, Trnovo. 4256

Hišnico ali pa hišnika, ože-
njena brez otrok
se išče za hišo v sredini mesta. Pred-
nost imajo rokodelci. Nastop takoj. —
Ponudbe pod »Hišnica 6704« na upra-
vo tega lista. 6074

Prvovrstni penzion
za dva srednješolca iz boljših rodbin,
pri profesorji rodbini v Ljubljani. —
Naslov pove Anončni zavod Drago Be-
seljak, Ljubljana, Cankarjevo nabr. 5.
6716

Klavir

zelo dobro ohranjen, se ceno prodaja.
Hilšerjeva ulica 5, prtilje levo. 6808

Prodasta se

dve črni močni vrhni jopl. Vpraša se
v Križevniški ul. št. 12, prtilje. 6806

: CEMENT :

Roman Silikat Portland dobavlja
»AVA« Laško.

Zlatarski vajenec

se takoj sprejme. 6802
Lud. Černe, juvelir, Ljubljana, Wolfova
ulica št. 3.

Dijaka

sprejme na stanovanje boljša rodbina
od 1—3 šole. Ponudbe pod »Dijak/6829«
na upr. Slov. Naroda. 6829

Kupijo se pisalni stroji

dobro ohranjeni in tudi pokvarjeni Iv.
Jergerič, Kamnik št. 33. 6830

Pisalni stroj

znamka »Oliver« malo rabljen,
se radi selitve prodaja. Vprašati:
Trg Tabor 2 dvorišče. 6768

Trgovina

z mešanim blagom in stanovan-
jem se odda na dobrem mestu
v Ribnici. Naslov pove upravni-
štvo Slov. Naroda. 6769

Proda se

skoro nov namizni telefonski
aparati. Židovska ulica 1/II.
6816

Kupujem vsak čas izvoza pro-
sto oglje če mogoče postavljeno v Spilje. Ponu-
be na Holzhandlung Lober, Graz, Eduard
Richtergasse 13, ali Ljubljana pošto
ležeče. 6815

Absolventinja

trgovskega tečaja, zmožna stro-
jepisja, stenografije, korespon-
denca in knjigovodstva, išče
službe. Naslov pove upr. Sl. Nar.
6819

Dve postelji,

volnenina in omara z ogledalom
in več reči je naprodaj. Kje, po-
ve upravništvo Slov. Nar. 6828

Auto 9/23 Puch, za 5 oseb, z dobro
pnevmatiko se za 170.000 K
proda. Poštni predal št. 71, Ljubljana.
6817

Nov ohranjen šivalni stroj,
otroški voziček in miza se ceno
proda. Nova vas
48, p. VIŠ pri Ljubljani. 6827

Trgovski potnik

išče službe pri kakšni večji trdki ali to-
varni. Cenjene ponudbe na upravniš-
tvo lista pod »Trgovski potnik 6825«.

Trgovino

kakršnokoli v Ljubljani kupim. Ponu-
be s ceno na upravo tega lista pod
»Tudi gostilno 6824«. 682

Učiteljica glasbe

z najboljšimi državnimi spricvali želi
podučevati klavir, citre z rokami in na
lok. Ponudbe: Alojzija Vile, Medvode.

Proda se

dobroohranjena mahagonijeva eprava
za spalno sobo. Več se polze: Ulica
na Grad št. 5, Ljubljana. 6821

Na stanovanje

in hrano se sprejme pri boljši rodbini
učencem I. gimnazije. Kje, pove uprava
tega lista. 6819

Mesarski pomočnik

išče službe za poznejši čas. Naslov se
izve v upravi lista. 6800

Sprejme se:

kontorist Slovenec, korespondent, ki
zna perfektno tudi srbo-hrvatsko. Tisti,
ki znajo še češko in nemško, imajo
prednost. Pismene ponudbe z navedbo
dosedanjega službovanja in zahtevkov
na »Kolinsko tovarno kavnih prines«
v Ljubljani, do 15. septembra. 6805

Kdo sprejme gospodično

življuje iz ugledne rodbine, ki bi obika-
vala trgovski tečaj. Za protiplačilo bi
sivala in opravljala druga dela. Po-
nudbe na upravo lista pod »Mirna 6831«.

Preklit!

Podpisni Ludovik Tiller, uradnik
bolniške blagajne v Kočevju, preklicu-
jem obdolžitve glede Karla Kneza Auer-
spurga, namreč da je za Kočevsko re-
publiko daroval večjo svoto; obžalujem
da sem ga z razširjanjem te govorice
razžalil in sem mesto globe plačal za
slepce primeren znesek.
Ljubljana, 30. avgusta 1920
Ludovik Tiller.

Išče se mesečna

soba samo za nekaj dni v me-
secu brez uporabe postelje

Ponudbe pod »Samo dnevno 6810« na
upravništvo Slov. Naroda. 6810

V okolici Celja

se kupi lepo posestvo s hišo, v katero
bi se moglo takoj vseliti. Ponudbe po-
slati na V. Morski, Zagreb, Senoia 21,
desno 14. Posredovalci izključeni. 6540

Kupi se večja množina fine

lesne volne

za vlaganje jabolok. Cenjene povzročne
ponudbe na Sadjereja Carolinenhof pri
Ptuju. 6814

50.000 transport.

in hramnih sodov
nenaganih, takoj polniljivih, ročke od
amerikanskega petroleja ter tovorni avto
»Mercedes« 48 HP naprodaj. Vinska
agentura Ivan Klemesche, Maribor, Gospo-
ska ulica 37/1. 6793

Prodajo se:

ženski črni visoki čevlji št. 38 1/2,
dunajski izdelek. Visoki so 23 cm.
Istotam se tudi prodaja pečica na plin
(Gasbratrohr), zagrinjala zelene barve
in pokrivalo za divan iste barve. Vpraša
se pri Dr. Albin Kandare, Aleksandrova
cesta št. 16, II. 6809

Gospodična

večja slovenskega, nemškega, italijan-
skega in francoskega jezika, išče pri
kateri boljši trdki stalne službe kot
prodajalka v Ljubljani ali zunaj Ljub-
ljane. Ponudbe pod »Eksistenca 6804«
na upravo Slov. Naroda. 6804

Gospodična

večja slovenskega, nemškega, italijan-
skega in francoskega jezika, zmožna
domaćih opravkov želi vstopiti v boljši
družini k otrokom. Ponudbe pod »Eks-
istenca 6808« na upravništvo Slove-
nskega Naroda. 6803

Kdo sprejme gospodično

življuje iz ugledne rodbine, ki bi obika-
vala trgovski tečaj. Za protiplačilo bi
sivala in opravljala druga dela. Po-
nudbe na upravo lista pod »Mirna 6831«.

Preklit!

Podpisni Ludovik Tiller, uradnik
bolniške blagajne v Kočevju, preklicu-
jem obdolžitve glede Karla Kneza Auer-
spurga, namreč da je za Kočevsko re-
publiko daroval večjo svoto; obžalujem
da sem ga z razširjanjem te govorice
razžalil in sem mesto globe plačal za
slepce primeren znesek.
Ljubljana, 30. avgusta 1920
Ludovik Tiller.

Mesto gospodinje - išče

boljša vdova srednje starosti najraje pri
samostojnem gospodu, gre tudi k
vdovcu z enim ali dvema otrokoma v
Ljubljani ali drugje. Naslov pove uprava
Slov. Naroda. 6799

Žitno kavo

in najfinejšo marmelado priporoča po
najnižji ceni d. d. Triglav v Smarči pri
Kamniku. Istotam se kupi ječmen, če-
šplje in jabolka. 6822

Dekorativen divan,

salonska miza, omara za obleko, ko-
palna banja, ura, viseča svetilka, slike,
otroške igrače, preproga, blazine in pre-
grinjala ter druge potrebne reči se
prodajo. Resljeva c. 30, II. nadstropje. 6823

Ženitna ponudba!

Gospod v petindvajsetem letu z
nekaj premoženja, stalno službo, letnimi
dohodki K 36.000 išče znanstva v svrhu
poznejše ženitve z gospodično v sta-
rosti 19—25 let, ki razpolaga s nekaj
premoženjem. Mlade vdove brez otrok
n

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Gostilno

iščem pod vsakim pogojem. Izvežbana v tej stroki. Naslov pove uprava. 6721

Pe zelo znižani ceni nova dvokolesa, plačl, zračnice, šivalni stroji in vsa deli, karbidne svetilke, gorilice itd. Sprejemo se v popravilo dvokolesa in razni stroji pri Batjelu, Ljubljana, Stari trg št. 28. 6524

Kupim

stroj za izdelovanje zarezne cementne strešne opeke. Ponudbe na I. Remžgar, trgovec, Žirovnica pri Cirknici. 6723

Pozor knjigovezi!

Še popolnoma poraben stroj za knjigoveze prodam. Naslov pove upravništvo Slov. Naroda. 6770

Krompir

oves, pšenico in koruzo kupuje postavno iz katerikoli železn. postaje. Ponudbe prosim z navedbo cene na E. Novak, Zagreb, Maksimirska c. 64. Telefon 20-60. 6757

Oddala se bodo

betonska dela elektrarne v Zagradcu po enotnih cenah, s preskrbo vsega materiala. Tozadevna pojasnila se dobe pri tvrdki Mihail Omahen v Višnji gori, kamor se naj ponudbe naslovijo. 6717

Dva izurjena elektroinštalaterja,

ki sta vajena izvrševati samostojno in skupno vse inštalacije, istočasno tudi montažo omrežja za nizko in visoko napetost, se sprejmeta takoj. Plača po dogovoru. Event. stalna služba. Pismene ponudbe z izpričevali o dosedanjem delovanju je vpsolati na upravništvo tega lista pod »E. B. 6640« 6545

Šivalni stroji dospeli

za obrtno in rodbinsko rabo v vseh opremljenih. Istotam se dobi vse posamezne dele, igle in olje, potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje.

Josip Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nas. 7.

Mednarodna špedicija

Emil Eichhorn

Brod na Savi, Bosanski Brod, Osijek I., Zagreb Frankopanska 9. Špedicije vsake vrsti, carinjenje, preseljenja v vlastitim pokrovnim kolima itd. Brzjavaj: Eichhorn.

BONBONE

kandite in slaščice vseh vrst naročite le pri domači slovenski tvornici

Josip Rajster - Soštanj.

Prvovrstno blago, kakor: kolači, keksi, biškoti, fondant, likerni in čokoladni bomboni, okraski za božično drevesce ter prvovrstno čajno pecivo, parklji, Miklavži in barvano medeno blago.

Postrežba promptna.

Naročite naravnost v tvornici ali pa v njenih zalogah; Ljubljana: PÖSCHL ALBERT, Gosposvetska cesta 7. Celje: DEBENJAK ROZALIJA, Kralja Petra cesta 15. Maribor: HMELAK VINKO, Slomškov trg 6. 6757

Mizarje, pohištvene, potrebuje za takoj Tovarna Pokučta (Tovarna pokučta) u Sunji, Hrvatska. 6621

I^a apno

v kosih in drobno dobavlja na vagone Ava, tovar. Laško.

Preprost cigaretni papir in stročnice znamke

„Altesse“

po najnižji ceni na debelo in na drobno priporoča trgovina Ivan Bonac, Ljubljana, Seidenburgova ulica. 6442

Družabnika

z večjim kapitalom išče lesni trgovec v najlepšem kraju za lesno trgovino, kateri bi rad isto razširil. Ponudbe pod »Lesna trgovina 6788« na upravništvo Slov. Naroda. 6788

Radi preselitve prodam,

žgalno pripravo za žganjekuho, steklenice nove in rabljene, sode od vina in žganja, barele od olja, ter železne in sode za zelje in cement. Pismene ponudbe na F. Cvek Kamnik. 6727

Kontoristinja

zmožna stenografije in strojepisja, slovenske in nemške korespondence in starejša blaginčarka se sprejme. Hrana in stanovanje v hiši, dobra plača po dogovoru. Ponudbe na upravništvo lista pod »Po dogovoru 6728«. 6728

Konjak

stari vinski je pri slabosti vsled starosti, pri težkočah v želodcu in pešanje moči pravo življenje za vzbujajočesredstvo. Dva litra pošlje franco v najprej poslanih K 198.80, 1 liter za K 108. Beneš Merti, veleposrednik, grad Golč pri Konjicah, Slovenija. 6592

Industrijsko podjetje išče za takojšnji nastop

uradnika

popolnoma verziranega v knjigovodstvu in korespondenci. Ponudbe z navedbo dosedanjega službovanja, referencami in plačilno zahtevo naj se pošljejo pod »Industrijski uradnik/6833« na uprav. Slovenskega Naroda. 6833

Skaboform se zopet dobiva!

Proti srbenju, svrabu, lišajem, nečistostim kože zahtevajte v najbližnji lekarni preizkušeno in zdravniško priporočeno

dr. Flescha originalno Skaboform. mazilo.

Ne maže, ne pušča barve, brez duha. Po vteranju puder »Skaboform«. Dobiva se po vseh lekarnah. Generalna zaloga za Ljubljano in okolico

Rih. Sužnik, »pri Zlatem jellenu« IV. Marijin trg.

Priporoča se cenjenim damam za izdelovanje

steznikov in trebušnih pasov

natančno po životni meri, ter za vsa v to stroko spadajoča dela. Sprejemajo se vsa popravila, kakor tudi stezniki v pranje. Zunanja naročila se točno izvršujejo.

F. Kranjc, (prej Gorjanc)

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 28. 6797

Modni salon Stuchly - Maške

LJUBLJANA,

Zidovska ul. 3,

Dvorski trg 1.

Priporočam veliko izbiro najnovejših modelov, svilenih klobukov, čepce in slamnikov za dame in dehtice.

Popravila točno in ceno.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

A. de Haën

Kemijska tvornica »LIST« Seelze pri Hanoveru

KEMIKALIJE

za vseskupno tehniko in farmacijo. Radi cenika in naročil naj se izvolijo intercesenti obrniti na zastopstvo: Tehnična poslovica za kemijsko industrijo.

Ing. Milan Rojan

Zagreb, Gundulićeva ulica 20. Telefon 11-66. Skladnišče kompr. Ugljične kisline. 6637

Miši - podgane stenice - ščurki

in vsa zalega mora poginuti ako upotrebite moja najbolj iskustvena in povsod hvaljena sredstva kakor: proti poljskim mišim 10 K; za podgane in miši stane K 10-; za ščurke 10 K; a posebno močna vrsta 20 K; posebno močna tinktura za stenice 10 K; uničevalec moljev K 10-; prašek proti mrčesom 6 in 12 K; mazilo proti ušem pri ljudeh 5 in 10 K; mazilo za uši pri živini 6 in 10 K; prašek za uši v obleki in perilu 6 in 10 K; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničevalec rastlin) 10 K; prašek proti mravljam 10 K; mazilo proti garjem 10 K. Pošilja po povzetju. Zavod za čiščenje M. Jankov, Zagreb 18., Petrinjska ulica 3.

Glavno zastopstvo za:
UNDERWOOD
pisalni stroj in
OPALOGRAH
razmnoževalni aparat

Ime tvrdito
THE REX CO., Ljubljana
Gradišče šte. 10.

Moderno urejena popravilnica za vse pisarniške stroje.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

— Brzjavni naslov: Banka Ljubljana. —

Delniška glavnica 50.000.000 — kr^on.

Stritarjeva ulica šte. 2.

Rezervni zakladi 45.000.000 — kron.

— Telefonska številka 261 in 413. —

Glavnica z rezervami 95.000.000 — kron.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah ter ekspozitura v Ptuj.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Sprejema

vloge na knjižice in tekoči račun
proti ugodnemu obrestovanju

Kupuje in prodaje vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje

vsakovrstne KREDITE